

ΚΟΝΙΤΣΑ

51. Ιούλιος - Αύγουστος 1993

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ, ΤΕΥΧΟΣ 51. ΔΡΧ. 200
Κ Ο Ν Ι Τ Σ Α

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

σελ.

Φωτιές, κίνδυνος - θάνατος Σ.Τ.....	153
Κονιτσιώτικα Λαογραφικά, Α. Ευθυμίου.....	155
Κονιτσιώτικα Τοπωνυμικά, Ι. Τσάγκα.....	157
Πυρκαγιές, Ι.Τ.....	159
Οι λαχανόκηποι της Κόνιτσας, Β. Λαμπρίδη....	160
Η Δοξασμένη Κοιλάδα, Η. Παπαζήση.....	162
Προσκύνημα σ' ένα χωριό, Λ. Βλάχου.....	164
Ο σκάρος και η φλογέρα, Σ. Τουφίδη.....	164
Δροσοπηγιώτικες «παράξενες λέξεις», Θ. Ζιώγα.....	167
Από την Εθν. Αντίσταση, Βαγγ. Βουρδούκα...	172
Η λουτρόπολη Καβασίλων, Α. Κολιού.....	177
Ο γάμος του παλιού καιρού, Λ. Εζνεπίδη.....	179
Εσωτερική σύγκρουση, Α. Πασχάλη.....	181
Βραδιά βιβλίου, Τ. Σδούκου.....	181
Εκδήλωση στην Πουρνιά, Ν. Τζουμέρκα.....	183
Σύλλογος Μαζίου, Γ. Λάππα.....	184
Σχόλια.....	185
Ειδήσεις.....	186
Κοινωνικά.....	187

Γέφυρα Βοβούσας

Εκδίδεται από Συντακτική
Επιτροπή

Ανδρέου Ηλίας
Ζώτος Θεόφιλος
Τουφίδης Σωτήρης
Τσιάγκης Ικαρος

Υπεύθυνος σύμφωνα
με το νόμο:

Σωτ. Τουφίδης

Κόνιτσα 44.100

Τηλ. (0655) 22.464 - 22.212

Ετήσια συνδρομή: Εσωτερικού Δρχ. 1000
Εξωτερικού, Δολ. USA 20 Αυστραλ. 30
Αλληλογραφία - Συνδρομές - Εμβάσματα
στον υπεύθυνο του περιοδικού Σ. Τουφίδη
ή στο Βιβλιοπωλείο «ΕΛΕΓΕΙΟ» Θ. Ζώτου, Κόνιτσα

Για την Αθήνα, στο Νικολ. Δ. Καζαμία
Εμμ. Μπενάκη 24. Τηλ. 36 27 725

Φωτιές, κίνδυνος-θάνατος !..

Θλιβερός είναι ο απολογισμός από τις φετινές πυρκαγιές στην επαρχία μας. Οι πενήντα (50) -μέχρι στιγμής- φωτιές έκαψαν πεύκα αρκετών χιλιάδων στρεμμάτων, αποψιλώνοντας τα πανέμορφα δάση μας, όπως του Αμάραντου, Πύργου, Βάλια Κάλντα κ.λ.π. Και οι μεν αρμόδιες υπηρεσίες, καθώς και οι κάτοικοι -στα μέτρα των δυνατοτήτων τους- έκαναν ό,τι μπορούσαν για την κατάσβεση της φωτιάς όπου εκδηλωνόταν. Τα αεροπλάνα δεν κατάφεραν να προσφέρουν τίποτα λόγω της διαμόρφωσης του εδάφους και μόνο το ελικόπτερο μετέφερε μερικούς δασοπυροσβέστες στις βουνοκορφές.

Η φωτιά, μερόνυχτα ολόκληρα, έκανε θραύση καταβροχθίζοντας λαίμαργα χιλιάδες πεύκα, ενώ άγνωστος είναι ο αριθμός των καμένων αγριμιών της περιοχής.

Η ζημιά στη χλωρίδα και την Πανίδα του τόπου μας είναι μεγάλη.

Βέβαια οι πυρκαγιές δεν είναι αποκλειστικά δικό μας πρόβλημα. Είναι πανελλήνιο και αυτή τη στιγμή που γράφονται τούτες οι γραμμές καίγονται τα δάση της Αρκαδίας.

Αφού λοιπόν το πρόβλημα είναι γενικό, πρέπει ν' αντιμετωπιστεί συνολικά και σε πρώτη προτεραιότητα, αν θέλουμε να περιορίσουμε στο ελάχιστο το κακό και να γλιτώσουμε τα υπόλοιπα δάση μας.

Τι πρέπει να γίνει; Πρώτα πρώτα να δούμε τα αίτια σε μια σύντομη απαρίθμηση:

Σε τουριστικές περιοχές όπου η γη έχει πάρει μεγάλη αξία, τον πρώτο λόγο έχουν οι αδηφάγοι αετονύχνηδες που θησαυρίζουν με την αγοροπωλησία των οικοπέδων και τα τσιράκια τους που λαμπαδιάζουν αδίστακτα τα δάση.

Στη δική μας περιοχή οι πυρκαγιές προκαλούνται από κτηνοτρόφους, υλοτόμους, απρόσεκτους που αφήνουν μισοσβησμένες φωτιές ή πετούν ανέμελα τα αποτσίγαρά τους, από κεραυνούς, γυαλιά σύρματα ΔΕΗ κ.α.

Τώρα τελευταία προστέθηκαν και οι Άλβανοί λαθρομετανάστες οι οποίοι διανυκτερεύουν στο ύπαιθρο και αφήνουν με εγκληματική αδιαφορία τις μισοαναμμένες φωτιές που φουντώνουν με το φύσημα του αέρα και προκαλούν τεράστιες πυρκαγιές.

Νομίζουμε ότι η Πολιτεία πρέπει να πάρει αποφασιστικά μέτρα για την πρόληψη κυρίως και εν συνεχεία για την καταστολή του κακού.

Καλά είναι αυτά που έγιναν μέχρι τώρα, όπως το έκτακτο προσωπικό στους μήνες αιχμής, τ' αεροπλάνα, τα πυροσβεστικά οχήματα κ.α. που χρησιμοποιούνται για σβήσιμο της φωτιάς, αλλά θα επιμείνουμε στους τρόπους πρόληψης, ενστερνιζόμενοι την αρχαία ρήση "το προλαμβάνειν, κάλλιον του θεραπεύειν", που είναι πάντα επίκαιρη.

Κατά τη γνώμη μας πρέπει:

1. Να γίνονται μαθήματα στα παιδιά των σχολείων, προβολές ντοκυμαντέρ, τηλεοπτικές εκπομπές που το περιεχόμενό τους να σχετίζεται με το δάσος.

(Ας θυμηθούμε την επίδραση που είχε στους μικρούς μαθητές του Δημοτικού το αναγνωστικό του Ζ. Παπαντωνίου "Τα ψηλά βουνά" παλιότερα). Εννοείται ότι όλα τα παραπάνω πρέπει να συνοδεύονται από συνεχείς εξορμήσεις δεντροφύτευσης.

2. Τους μήνες υψηλού κινδύνου να γίνει σύστημα παρατηρητηρίων σε διάφορα επί-

καιρα σημεία των βουνών, επανδρωμένα με στρατιώτες, δασοφύλακες, αγροφύλακες, εθελοντές φοιητές, φυσιολάτρες κ.α.

Τα παρατηρητήρια αυτά θα ανιχνεύουν άγρυπνα κάθε εστία πυρκαγιάς και εφοδιασμένα με ασύρματους θα μεταδίδουν ακαριαία τα περιστατικά στο Κέντρο πυρόσβεσης του Νομού.

Παράλληλα με τα παρατηρητήρια θα ελέγχεται -κατά το δυνατόν- και η κίνηση των ανθρώπων στα δάση.

3. Σε κάθε Νομό ή ανάμεσα σε δυο Νομούς γεγονικούς, να εδρεύει τους κρίσιμους μήνες ένα ελικόπτερο κατάλληλα διασκευασμένο ώστε να μπορεί να μεταφέρει μερικούς τόνους νερού που θα το ρίχνει σε σύντομο χρονικό διάστημα στην εστία της πυρκαγιάς -προτού επεκταθεί- ώστε να σβήνει "εν τη γεννέσει".

Επιμένουμε στο σχεδιασμό προμήθειας ελικοπτέρων διότι είναι το πιο γρήγορο και κατάλληλο μέσον, κυρίως για τις δικές μας περιοχές που είναι δύσβατες και οι επίγειες δυνάμεις πυρόσβεσης δυσκολεύονται κι αργοπορούν να φτάσουν στον προορισμό τους. Συνάμα, υπάρχει και το πρόβλημα των σκόρπιων οβίδων, χειροβομβίδων κ.α. (καταλοίπων των πολέμων) που πυροδοτούνται με τις φωτιές και δεν επιτρέπουν στους δασοπυροσβέστες να πλησιάσουν τη φωτιά.

4. Διανοίξεις δρόμων, υδατοδεξαμενές, μικρά φράγματα σε κατάλληλα σημεία κ.λ.π.

5. Οι νόμοι να γίνουν αυστηρότεροι για τους εμπρηστές (π.χ. ισόβια καταναγκαστικά έργα σε αναδασωτέες περιοχές που είχαν καεί).

Θα αντιπείνει κανείς ότι, καλά αυτά που μας λέτε, αλλά χρειάζονται χρήματα.

Βέβαια χρειάζονται χρήματα και μάλιστα πολλά.

Σε μια χώρα σαν τη δική μας που χιλιάδες Έλληνες σερβιανούν με μερσεντέδες και κότερα και χιλιάδες άλλοι σπάνε πιάτα στα μπουζουκσίδικα, πίνοντας πανακριβα ποτά, πιστεύουμε πως θα βρεθούν και όσα χρειάζονται για αυτά που αναφέραμε πιο πάνω. Ας μην ξεχνάμε και το Προπο, το Λόπτο και άλλους πόρους που έχει το Κράτος. Στο κάτω κάτω ας κόψουμε για λίγο και κάποιες πολυδάπανες φιέστες που απομυζούν εκατομμύρια δραχμές.

"«Ο σκοπός αγιάζει τα μέσα»".

Λίγο λίγο η χώρα μας αποψιλώνεται και αν ολιγωρήσουμε σ' αυτόν τον μεγάλο κίνδυνο που απειλεί τη χώρα μας, είναι σαν ν' αφήνουμε κάποιους να δολοφονήσουν τα παιδιά και τα εγγόνια μας με πνιγμό από ασφυξία, αφού μας καίνε το οξυγόνο.

Τι μεγαλύτερο κακό θα μας έκαναν επιδρομείς που θα περνούσαν τα σύνορά μας; Κι όμως τότε θα κινητοποιούσαμε όλες τις δυνάμεις μας και θα διαθεταμε όλους τους πόρους της χώρας.

Ε, λοιπόν ο κίνδυνος από τους κάθε λογής εμπρηστές, προ των πυλών:

κίνδυνος ύπουλος, αργός, αλλά σταθερός, που χρόνο με το χρόνο ροκανίζει τα θεμέλια της Ελλάδας. Ας τον αντιμετωπίσουμε ανάλογα.

Σ.Τ.

ΚΟΝΙΤΣΙΩΤΙΚΑ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

ΑΝΑΣΤΑΣ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Κατατρεγμένοι και αποδεκατισμένοι από τους Τούρκους που συνεχίζουν ακόμη να έχουν τα ίδια άγρια και πρωτόγονα ένστικτα των Μογγολικών ορδών, οι Έλληνες αδερφοί μας της Μικράς Ασίας αναγκάστηκαν ύστερα από τη Μικρασιατική καταστροφή, να εγκαταλείψουν τες προγονικές και πανάρχαιες εστίες τους και να καταφύγουν στη μητέρα Ελλάδα.

Αρκετές προσφυγικές οικογένειες εγκαταστάθηκαν και στην Κόνιτσα που την έκαναν δεύτερη πατρίδα τους και σιγά σιγά άρχισαν να έρχονται σε επιγαμίες με τους ντόπιους και να αφομοιώνονται. Οι παλιοί γέροντες όμως διατηρούν πολλά από τα έθιμά τους και η μνήμη τους πλανιέται γύρω από τις χαμένες τους πατρίδες, τη Μιστή και τα Φάρασα της Καπαδοκίας. Θα αφηγηθούμε λοιπόν μερικά ανέκδοτά τους που προέρχονται από τη μακρινή πατρίδα τους, καθώς και από τη νέα.

Μου αφηγούνταν ο Γιάννης ο Τσινής, ο Αρσένης Καραμουράτης, ο Αβραάμ και άλλοι τα ακόλουθα.

"Οι πλούσιοι Τούρκοι στον τόπο μας, είχαν πολλά χωράφια και κοπάδια πρόβατα. Το γάλα το έφτιαναν συνήθως τυρί και το πουλούσαν. Τα μαλλιά όμως δεν ήξεραν να τα επεξεργαστούν μόνοι τους. Τη δουλειά αυτή την έκαναν συνήθως οι Ρωμιοί. Αυτοί τα καθάριζαν, τα επεξεργάζονταν και έφτιαναν: βελέντζες, κιλίμια, παπλώματα, μαξιλάρια και διάφορα στρωσίδια, καθώς και τους περίφημους κετσέδες για κάπες και λοιπά που ήταν αδιαβροχα. Αυτοί δεν γινόταν στον

αργαλειό άλλα έπαιρναν λαναρισμένο καθαρό μαλλί, το κατάβρεχαν με χλιαρή σαπουνάδα και το χτυπούσαν με τον κόπανο συνέχεια. Το άπλωναν σε αλλεπάλληλα στρώματα, ανάλογα με το πάχος του κετσέ που ήθελαν να φτιάσουν.

Ήταν ειδικοί βέβαια οι τεχνίτες αυτοί και τριγύριζαν από χωριό σε χωριό δουλεύοντας.

Ετυχε κάποτε ένας απ' αυτούς να γυρίζει για το χωριό του, αντάμα με τον μικρό του γιο που τον είχε βοηθό και του μάθαινε την τέχνη. Είχαν και το γαϊδουράκι τους, φορτωμένο με τα εργαλεία και τα πράγματά τους. Τους είχε τελειώσει όμως το ψωμί και ήταν νηστικοί και είχαν αρκετό δρόμο ακόμη ώσπου να φτάσουν στο χωριό τους. Φούρνος -στα χωριά που περνούσαν- για να πουλάει ψωμί, δεν υπήρχε. ούτε και με χρήματα πουλούσαν οι χωρικοί. Να ζητιανέψει πάλι ο πατέρας ντρεπόταν. Επινόησε λοιπόν το ακόλουθο κόλπο για να οικονομήσει λίγο ψωμί.

Καθώς περνούσαν από ένα χωριό, αγναντεύει μια τουρκάλα που έστεκε έξω από την πόρτα του σπιτιού της και αμέσως άρχισε να βρίζει και να χτυπάει δυνατά με το ραβδί του το φτωχό γαϊδουράκι του.

Ήξερε πως οι Τούρκοι συμπατριώτες του αγαπούσαν τα ζώα και το κόλπο του έπιασε. Η χανούμισσα λυπήθηκε το φτωχό ζωντόβολο και επενέβηκε.

-Χ' εμσιερή, Χ' εμσιερή, γκιουνά! βούρμα εσιεγή. "Πατριώτη, (του είπε) κρίμα! μη χτυπάς το γαϊδούρι".

-Μα δεν ξέρεις τι ζημιά μας έκανε, της αποκρίθηκε ο πονηρός Ρωμιός.

-Τι σας έκανε;

-Να έχωσε το κεφάλι του μέσα στο σακκούλι που είχα κρεμασμένο στο σαμάρι του, κι

έφαγε όλο το ψωμί και μας άφησε νησιτικούς.

-Βούρμα εσειγή, μπεν βερετζιέκσν εκμέκ. Μην χτυπάς το γαΐδαρο, εγώ θα σου δώσω ψωμί.

-Απλά, μπεν μπιλιόρουμ, σεν εκμέκ βερετζιέκσν, βε πεπνήρ βερετζιέκσν, αμά μπου εσειγί, μπου Χουΐ φενά νάσπλ καλατζιάκ.

Θεία, είπε ο Ρωμιός, εγώ ξέρω ότι ψωμί θα μας δώσεις και ΤΥΡΙ θα μας δώσεις. αλλά αυτή την κακή συνήθεια πως θα την κόψει τούτο το γαϊδούρι;

Η ζωόφιλη κανούμισσα του έφερε αρκετό ψωμί και τυρί και τον συμβούλεψε, να κρεμάει πάντοτε το σακκούλι του στο πισοσάμαρο στο σκαρφέλι, για να μην το φτάνει ο γαΐδαρος. Κι έτσι θα κόψει -θέλει δε θέλει- την κακή συνήθεια που απόκτησε.....

ΠΩΛΕΙΤΑΙ Οικόπεδο, γωνιακό 1300 τετραγωνικών μέτρων με οικοδομή 380 τετρ. μέτρων, που στεγάζεται σήμερα το Αστυνομικό Τμήμα Κονίτσης, με μηνιαίο μισθώμα 90.000 δρχ.
Οικοδομούνται συνολικά 1040 τετραγ. μέτρα σύν τα υπόγεια.

Πληροφορίες.
Τηλ. 01 7517136 & 752530

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ή δίνεται με αντιπαροχή φανταστικό, πανοραμικό, επαγγελματικό, γωνιακό οικόπεδο 980 τ.μ. στην όμορφη Κόνιτσα, δίπλα από τη Μητρόπολη.

Τηλ. Κόνιτσα 22460
Αθήνα 6845884

ΠΩΛΕΙΤΑΙ

Στο χωριό Εξοχή Κόνιτσας η περιοχή του Ιωάννη Τακιάδη.

Πληροφορίες: Τηλεφ. (0691) 91019 - 91054.

ΚΟΝΙΤΣΙΩΤΙΚΑ ΤΟΠΩΝΥΜΙΚΑ

Διόρθωση ετυμολογικών σφαλμάτων

αφορμή το άρθρο του Θ. Ζιώγα, που δημοσιεύτηκε στο πρόσφατο τεύχος του περιοδικού μας, με αριθμ. 48, θέλουμε να επισημάνουμε τα παρακάτω: 1. Δημιουργεί έκπληξη η παραποίηση ονομάτων, λέξεων, ονομάτων της γενέτειράς μας στα όσα αναφέρονται στο άρθρο του με τίτλο, "Τα παλαιά ονόματα των χωριών της Κόνιτσας" σ. 3-24. Συμφωνικά με την προέλευση των παλαιών ονομάτων των χωριών της επ. Κόνιτσας και η εξήγηση ή ερμηνεία από τον ίδιο, εμείς θέλαμε με την παρούσα δημοσίευση να καθύμε μόνο στο παλαιό όνομα του δικού χωριού και να διευκρινίσουμε.

Οικειώδης επιστημονική έρευνα αποδεικνύει ότι είναι παντελώς λαθεμένη και αυθαίρετη η θέση του πως το Ζέρμα έχει ρίζα σλαβική και αυτή είναι κατά τον ίδιο η ρίζα Ζ(ι)ερμ Ζιαρ. Να λάβουμε υπόψη μας, ότι ο Γερμανός VASMER δεν τόλμησε να το κάνει, αλλά κάνει ο "ημέτερος" Ζιώγας. Ξεκινώντας από εσφαλμένη αφετηρία έπεσε στο λίκνο οσθηρό έδαφος της ετυμολογίας του ονόματος του χωριού μας Ζέρμα και οδηγήθηκε στο οράλμα της εικοτοτολογίας ή πιθανολογίας. Η αλήθεια για το παλαιό όνομα του χωριού Ζέρμα το οποίο είναι ελληνικό, είναι αυτή που αναφέρεται στο άρθρο μας "Κονιτσιώτικα τοπωνυμικά.. Τα παλαιά ονόματα των χωριών Ζέρμας, Κάντισκου, Λούψικου και Πλισιγιαννης" τεύχ. 36 έτους 1991, σ. 10 - 11. Τα όσα αναφέρονται εκεί προέκυψαν κατά από βασανιστική και επίπονη έρευνα των, όπως και μετά απο συζητήσεις με ειδικούς.

Ο Γιόβγαλτος Καντζιώτης αρθρογράφος άλλων θεμάτων τελευταία, πρέπει να γνωρίζει ότι η αβασάνιστη εμπιστοσύνη στην εξή-

γηση που δίδεται από τους ντόπιους σε ονόματα και τοπωνύμια είναι πολλές φορές εκτός πραγματικότητας. Η ετυμολογία δεν είναι απλά άνοιγμα λεξικών. Ακόμη ότι στην ετυμολογία των ονομάτων και το α και το ε έχουν τη σημασία τους. Τον πληροφορούμε δε ότι το όνομα του χωριού ΖΕΡΜΑ είναι κατοχυρωμένο και βρίσκεται καταγραμμένο εδώ και 400 χρόνια το λιγότερο, αφού:

α) Σώζεται αποτύπωση της σφραγίδας της Μονής ΖΕΡΜΑΣ από το 1618.

β) Υπήρξε Μιχάλης Ζωγράφος εκ κώμης ΖΕΡΜΑΣ το ΑΧΞΒ = 1662.

γ) Υπήρξε οπλαρχηγός Γιαννούλης ΖΕΡΜΑΣ καταγόμενος από τη Ζέρμα (γεν. 1854)¹.

δ) Έχουμε δημοτικά τραγούδια και Μοιρολόγια που ο ίδιος ο λαός μιλάει και λέει καθαρά το όνομα του χωριού:

1.
Τρία πουλάκια κάθονταν στον Αηλιά, στη Φούρκα

τόνα τηράει το Μπουρμπουτσκό, τάλλο τηράει τη Ζέρμα

το τρίτο το μικρότερο μοιρολογάει και λέει - Γειά σου Ζέρμα μου, Γιαννούλη Γέρμα μου.

2.
Μεσ' της Ζέρμας το γιοφύρι και στη σκάλα απ' το Κρυμμί

Βγαίνουν κλέφτις μεσ' στο δρόμο, όλοι τους αρματωμένοι.

Πιάνουν δένουν το Δημότιο ξεμαρτώνουν την καλή του.

3.
Ποιός θέλ' ν' ακούσει κλάματα, δάκρυα και μοιρολόγια
κι ν' περάσει την ποταμιά κι αντίκρυ από τη Ζέρμα

γιατί μας πήραν τα παιδιά κι όλα τα παλικάρια.

ε) Οι αγράμματοι δε κουδαραίοι Ζερματινοί σε επιγραφή τους το 1750 στον ιερό Ναό Αγίου Αθανασίου Μπουκοβίνας Σουλίου δεν κάνουν παραφθορά του Ζε σε Ζ(ι)ε και γράφουν απλά κατά λέξη: 1750 Μαρτίου 2 κτίτορες γραμματικός ή μάστορη Ζερημότες².

Από τα παραπάνω προκύπτει ανεπιφύλακτα ότι το ΖΕΡΜ ετυμολογείται και όχι το "κατασκευασθέν" και "κακοποιηθέν" Ζ(ι)έρμα. Η ετυμολογία του δε για μας όπως κατ' επανάληψη γράψαμε έχει σύντομα ως εξής:

A) ΖΕΡΜΑ εκ του πληθ. του ουδ. επιθέτου έρμημος, το οποίο σε παραφθορά αντί έρμημα λέγεται κυρίως στη χερσαία Ελλάδα, έρμα: "Απ' τα έρμα τρώει ο λύκος". Δεν είναι καθόλου απίθανο να προέρχεται με την προσθήκη το z το όνομα ΖΕΡΜΑ εκ του έρμα, γιατί ως απρόσιτος και ακατοίκτητος τόπος μπορεί να ήταν κάποτε.

B) ΖΕΡΜΑ εκ του γέρμα, με τη μετατροπή του γ σε G ή z. Συνηθισμένη φράση είναι: "Του ήλιου το γέρμα" δηλ. η Δύση του. Τη Ζέρμα τη βλέπει ο ήλιος μέχρι τη Δύση του. Ακόμη οι Ζερματινοί ως κατ' εξοχήν τσοπαναράιοι και κουδαραίοι αναζητούσαν, το "γέρμα", την κατωφέρεια, την γυρτή κοιτρώνα να τη χρησιμοποιήσουν ως θεμέλιο στην κατασκευή τους και β) το έρμα-τος στους αρχαίους έρεισμα για να στηρίξουν την οικοδομή της καλύβας τους ή του σπιτιού τους. Έτσι η παλαιά ονομασία με αυτή την ερμηνεία προσδιορίζει και τη νέα ονομασία ΠΛΑΓΙΑ που δόθηκε το 1955. Το Γ γίνεται Ζ.

α) Στην περίπτωση του γυρίσματος του Δημοτικού τραγουδιού που αναφέρεται στο Γιαννούλη Ζέρμα: "Γειά σου Ζέρμα μου Γιαννούλη Γέρμα μου".

β) Στην Κρήτη λένε "Παναζία μου αντί Παναγία μου".

II) Στοιχειώδης επιστημονική ευθιξία επιβάλλει ν' αναφέρουμε πάντοτε τις πηγές λεπτομερώς. Στο συγκεκριμένο άρθρο έγινε μαζική χρήση της Βιβλιογραφίας που είχαμε παραθέσει εμείς στο άρθρο μας, χωρίς εν τούτοις ν' αναφερθεί η πηγή προέλευσης. Αγνοήθηκε παντελώς, ενώ ασχολήθηκε με όσα γράφονται εκεί για πρώτη φορά. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι εμείς για 4 παλαιά ονόματα χωριών παραθέσαμε 21 παραπομπές και ο Ζιώγας για 48 ονόματα χωριών, 18 γενικούς τίτλους. Σε προγενέστερα δε άρθρα του με θέμα τα τοπωνύμια του χωριού του ο εν λόγω αρθρογράφος δεν δημοσίευσε καθόλου βιβλιογραφία. (Βλ. τεύχ. 29/1989 σ. 180 και τεύχ. 39/1991). Είναι δε άξιο απορίας πως τον VASMER τον οποίο τοποθετεί β' στη σειρά τον χρησιμοποιεί μόνο για το όνομα του χωριού Λούψικου, αναφέροντας αυτά που γράψαμε εμείς, ενώ ο VASMER στις σελ. 29,30,37,39,46 αναφέρει για Γορίτσα, Δέντσικον, Κόνιτσα, Λιάσκα, Πάδες κ.λ.π.

III) Καλό θα είναι ο κ. Ζιώγας, όταν κάνει χρήση άρθρων που έχουν συνταχθεί μετά από έρευνα άλλων, να μπαίνει τουλάχιστον στον κόπο να μνημονεύει για λόγους δεοντολογίας ποιούς αντιγράφει.

IV) Η επαναφορά δε του ονόματος ΖΕΡΜΑ στο νέο χωριό στη θέση "Κρούσιανα" από το συμβούλιο τοπωνυμίων του Υπ. Εσ/κών που συγκροτείται από ειδικούς πείθει περί της ελληνικότητας του ονόματος ΖΕΡΜΑ για άλλη μια φορά και δίνει απάντηση σ' όλους όσους θέλουν εκ των υστέρων³ να "κακοποιήσουν" το όνομα του χωριού μας, την εθνική ταυτότητά μας, την ίδια την ύπαρξή μας. (Βλ. ΦΕΚ Β' ΦΕΚ 369/19-5-89 και ΦΕΚ 467/7-7-789). Κι ας μην ξεχνούν ότι το όνομα του χωριού μας ΖΕΡΜΑ όπως και κά-

θε όνομα χωριού αντίστοιχα και περιοχής είναι η ταυτότητά μας, η ταυτότητα των Ζερμανών, είναι η ίδια η ύπαρξή μας και η προσωπικότητά μας. Είμαστε εμείς οι ίδιοι, γι' αυτό γράφουμε κι αυτές τις γραμμές.

Αθήνα 28/3/93

Ι. ΤΣΑΓΚΑΣ
Ζερμανός.

1. Βλ. Περισσότερα ιστορικά στοιχεία. Ιωάννη Β. Τσαγκα. Η Ζέρμα της Κόνιτσας (1618 - 1913) *Ηπειρωτικό Ημερολόγιο*, Ιωάννινα 1991, σ. 309 - 323.

2. Βλ. Χρ. Σούλη Επιγραφές και ενθυμήσεις ηπειρωτικά στο: *Ηπειρωτικά Χρονικά* τομ. 9ος έτους 1934 σ. 95.

3. Ο ίδιος δε αρθρογράφος σε παλαιότερα δημοσιεύματά του δεν έγραψε Ζ(ι)έρμα αλλά "Ζέρμα" - "Ζερμανό" τεύχ. 28/89 σ. 144.

Πυρκαγιές

Σχεδόν καθημερινά τώρα το καλοκαίρι ακούμε και διαβάζουμε για πυρκαγιές που καίνε ένα μετά το άλλο τα ωραιότερα και χρυσιμότερα δάση της πατρίδας μας.

Κάθε είδηση ασφαλώς έχει ή πρέπει να έχει δυο σκέλη: Το ένα αφορά την απλή πληροφόρηση και το άλλο την ευαισθητοποίηση και τον προβληματισμό. Θα περίμενε κάποιος ότι η πληροφόρηση για μια τόσο εκτεταμένη καταστροφή θα κινητοποιούσε τους πάντες ώστε το κακό να αποτραπεί ή τουλάχιστον να περιοριστεί.

Τι συμβαίνει όμως; Φαίνεται πως η πληροφόρηση του γεγονότος σε συνδυασμό με τα μέτρα που παίρνονται για την αναδάσωση καμένων περιοχών, τη μετακίνηση και διανυκτέρευση τουριστών και μεταναστών -κυρίως των λαθραίων- και τη βεβαιότητα ότι η όποια οικοδομική αυθαιρεσία θα έρθει η στιγμή να νομιμοποιηθεί, 'εχει τελείως αντίθετα αποτελέσματα:

Αντί για ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση έχουμε ανασθητοποίηση και αδράνεια.

-Δε βαριέσαι, καμένη, ό,τι κι αν πούμε ή κάνουμε αυτό που έχουν να κάνουν οι επιτήδευτοι θα το κάνουν, λέει κάποιος.

-Εγώ τόσα χρόνια ακούω να καίγονται δάση και ακόμα υπάρχουν πολλά. Έπειτα πρέπει να ζήσουν όλοι, συμπληρώνει άλλος.

Αυτά και άλλα παρόμοια μπορεί να ακούσεις ή να υποθέσεις και ο καθένας προχωρά αμέριμνος "σφυρίζοντας κλέφτικα", αφού το αμπέλι που κάπκε δεν είναι το δικό του, ούτε το χωριό που κινδύνεψε να γίνει στάχτη, αφού ο άνθρωπος που έχασε τη ζωή του μέσα στις φλόγες δεν είναι η δική του μάνα, το δικό του παιδί, αφού...

Ζούμε σε μια εποχή δύσκολη. Άλλωστε καμιά εποχή δεν ήταν στρωμένη μόνο με ρόδα. Το γεγονός, όμως, ότι επιζήσαμε δε σημαίνει ότι έτσι θα συμβαίνει πάντα. Όσο η ιδιοτέλεια και η απομόνωση θα αναδεικνύονται σε κυρίαρχους, πολύ δε περισσότερο σε αποκλειστικούς ρυθμιστές της ζωής μας, τόσο οι κίνδυνοι θα πολλαπλασιάζονται και θα μεγαλώνουν.

Η ευθύνη της Πολιτείας κυρίως είναι τεράστια.

Ι. Τ.

ΟΙ ΛΑΧΑΝΟΚΗΠΟΙ ΤΗΣ ΟΜΟΡΦΗΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΒΑΣΙΛΗ ΛΑΜΠΡΙΔΗ

Ο οικογενειακός λαχανόκηπος είναι πάντοτε ένα δεξί χέρι της οικονομίας του σπιτιού. Όπου και όποιο χωριό ή κωμόπολη έχει νερό βλέπει κανένας τώρα το καλοκαίρι καταπράσινο το κηπάρι του σπιτιού από ντοματιές, κολοκυθιές, φασουλιές, αγγουριές, πιπεριές και απ' άνιθο και μαϊδανό.

Στην Κόνιτσα συγκεκριμένα δεν υπάρχει σχεδόν σπίτι χωρίς τον οικογενειακό λαχανόκηπο. Στόλισμα και ομορφιά ο κήπος μπροστά ή στο πλάι του σπιτιού και γύρω-γύρω στον περίγυρο οι κληματαριές με τα εκλεκτά σταφύλια, μαυρούδι, μπαπαχασάν κ.λ.π. Ποιά σημασία για το κάθε σπίτι έχει ο λαχανόκηπος κανένας δεν τον μέτρησε και δεν το μετράει, γιατί από κτίσεως της πόλης αυτής εξάρτημα του κάθε σπιτιού ήταν και είναι ο κήπος όπου ούτε οι πρόγονοι ούτε και οι σημερινοί κάτοικοι κάνουν το λογαριασμό πόσο τους συμπαραστέκεται στην οικονομία ο λαχανόκηπος με τα zarzabatika, καλοκαιρινά και χειμωνιάτικα και με την πρόσοδο από τις κληματαριές.

Περισσότερο αντιληπτός έγινε ο ρόλος του κηπαριού στην περίοδο της κατοχής όπου πραγματικά ήταν η σωτήρια ανάσα για την επιβίωση. Αλλά πέρα από την χρηματική την οικονομική συμβολή του λαχανόκηπου μεγάλο χάρισμα για κάθε νοικοκυρά βρίσκονταν και βρίσκεται και στο ταίριασμα στην ψυχική γαλήνη. Εκείνη η νοικοκυρά από το πρωί έως το βράδυ σήκωνε τότε το βάρος της ευπρέπειας του σπιτιού, τον μόχθο για την καθαριότητα το πλύσιμο και το μπάλωμα των ρούχων, το ασβέσωμα των τοίχων, το βούρτσισμα των παπουτσιών, το μαγείρεμα, το στρώσιμο των πάντων στο σπίτι, το μεγά-

λωμα των παιδιών, το διάβασμα, το σιδέρωμα, το στίβασμα των καυσοξύλων, την παραγωγή των γλυκών της κάθε εποχής και ακόμα το άρμεγμα και το ταΐσμα της αγελάδας που κάθε πρωί παραδίδονταν στον αγελαδάρχη για το δρόμο προς τη βοσκή. Μόνο η γίδα η μαλιτζά, η γίδα του σπιτιού, δεν ξεπόρτιζε από το σπίτι κι ήταν κι αυτή από το πρωί ως το βράδυ έγνοια και φροντίδα της νοικοκυράς. Λίγη ανάπαυλα έβλεπαν αυτές τις πρωίδες μάνες που όλες είχαν από τέσσερα παιδιά και πάνω, λίγες απογευματινές ώρες όταν ένας από τους πιτσιρικάδες του σπιτιού έπαιρνε την γίδα και την έβαζε στο κουρί για βοσκή.

Και αυτή η βοήθεια στοίχιζε ψυχικά αρκετά γιατί έτρεμαν μην την πιάσει ο δασοφύλακας να βόσκει στο σωτήριο για την πόλη βουνό, οπότε θα τραβιόνταν η Φαμίλιά στα δικαστήρια. Για προφύλαξη θυμάμαι βάσαμε στη γίδα το σακάκι μας ανάποδα στη ράχη της σαν είδος καμουφλάζ και μεις τρυπώναμε σαν αρουραίοι κάτω στις φυλωσιές του κάθε θάμνου. Ο αδελφός μου που σπούδαζε γιατρός όταν πήγαινε με τη σειρά του στη γιδοβοσκή έδενε τη γίδα στο πόδι του και στο χέρι κρατούσε τα βιβλία της σπουδής που διάβαζε ως το νύκτωμα. Οι πρωίδες μανάδες εκείνης της εποχής που πάλευαν να μεγαλώνουν πολλά παιδιά χωρίς ηλεκτρικό, χωρίς πετρογκάζ, πλυντήριο, ηλεκτρικές σκούπες, χωρίς τα σημερινά πολυποίκιλα απορρυπαντικά και πολλές φορές χωρίς σαπουνι χρησιμοποιώντας την αλυσίδα αλλά και χωρίς τα ενομοκτόνα, που άφηναν τότε τους ψύλους τις ψείρες και τους κοριοούς να θριαμβεύουν. Έτσι ο κήπος ο λαχανόκηπος

τότε ήταν η ασφαλιστική δικλείδα στο ψυχικό φράσιό της κάθε νοικοκυράς που κορυφώνονταν όταν τ' αμπάρι και τα ντουλάπια άδειάζαν και η μπουκάλα με το λάδι έμενε στραγγισμένη. Στην παλιά νοικοκυρά της Κόνιτσας εκείνης της εποχής ύμνο δεν είναι εύκολο να βρεις και λόγια να την περιγραφείς. Αν αυτή τη στιγμή κίνησα το θέμα του οικογενειακού λαχανόκηπου το έκανα γιατί ήταν η μόνη λύση και μοναδική διέξοδος από την καθημερινή φροντίδα και το άγχος εκείνης της εποχής. Ήταν το ξεκούρασμα και η τέρψη που είχε το πότισμα, ο σκάλος το κορυφολόγημα και η σοδειά στην ποδιά που την ανακούφιζε από το εφιαλτικό πρόβλημα τι θα μαγείρευε την αύριο για τόσα στόματα. Να γιατί έβλεπες τότε μια μάνα 40 χρονών να μοιάζει σαν γριά 70 ετών. Μέσα σε όλη αυτή την αναδρομή δεν μπορώ να ξεχάσω και τον ζήλο και την άμιλλα που είχε κάθε νοικοκυρά ποιά θα έκοβε από τον κήπο της πρώτη ντομάτα. Όποια τα καταφερνε και παρδάλιαζε πρώτη τις ντοματιές περνούσε στο θέμα της ημέρας. Έτσι η Γιοβάνου που είχε τον κήπο σε προσηλιακό μέρος με τοίχο προς το βορά κατάφερνε πάντα και έβγαζε πρώτη ντομάτες. Όλες οι άλλες κυρές σκάγανε για την πρωτιά της και έβάζαν τα δυνατά να την περάσουν, στα χαμένα. Μια χρονιά ο γνωστός και πανεξυπνος Γούσιος Παπακώστας αγόρασε ντομάτες από το παζάρι και τις καρφίτωσε στις ντοματιές της κυράς του στο

λαχανόκηπο με περίσσια τέχνη. Πέρασε από τη Γιοβάνου και τις λέει:

-Ακόμα οι δικές σου οι ντομάτες δεν έγιναν; Που να δεις της κυράς μου τις ντομάτες, αύριο θα κόψουμε και για γέμισμα.

-Μπαταλά, τι μου λες, όλα ψέματα και ψευτιές είναι κυρ Γούσια.

-Όχι τράβα να δεις, τώρα μάλιστα πριν τις κόψει.

Πάει η Γιοβάνου και έμεινε κατάπληκτη και εξαφανίστηκε από τη γειτονιά κανα δυο εβδομάδες γιατί την ξεπέρασε άλλη στην απόδοση του κηπαριού.

Όταν μυρίστηκαν το τέχνασμα του Γούσια όλοι έσκασαν στα γέλια και μόνο η Γιοβάνου φώναζε.

-Μπαταλά, είπα και γω αν μπορούσε καν η Γούσιενα να ξεπεράσει το χνέρι μου που κάνει τον κήπο μου βλαστάρι και ανθό.

Και όπως φαίνεται το χνέρι και η τέχνη της Γιοβάνους που το κρατούσε μυστικό ήταν η τοποθεσία του κήπου και ίσως στρωμάτωνε κάτω από την κορυφή του εδάφους κοπριά που με την ζέση έκανε τις ντομάτες αρκετά πρώϊμες. Αυτό το κάνουν από χρόνια οι Ελβετοί εκεί στα βόρεια και παράγουν λαχανικά σε τόσο ψυχρό κλίμα. Αυτά λοιπόν από την όμορφη και καταπράσινη Κόνιτσα η οποία ευγνωμονεί τον Δήμαρχό της και το Δημοτικό Συμβούλιο που εξασφάλισαν νερό και εξακολουθούν να στολίζουν την πόλη με τις όμορφες αυλές των σπιτιών.

Η Δοξασμένη Κοιλιάδα (Η λεκάνη του Αώου).

-37ον-

Συνέχεια από το προηγούμενο.

του Ηλία Ε. Παπαζήση

Λυπηρόν, ότι δεν ήτο μόνο του Υπουργείου της Παιδείας η προσήλωση στους τύπους. Ο κ. Ευάγγελος Αβέρωφ, στο βιβλίο του που προαναφέραμε σελίδα 86 γράφει: "Στην Αθήνα αι Αρχές, ως αυτοπροσώπως διεπίστωσα πηγνούν συχνά, ότι υφίσταται τοιούτο ζήτημα (δηλ. Κουτσοβλαχικόν). Όταν το ε γνώριζον εμειδιούσαν. Η υπόθεσις ήτο αστεία. Εις τας επαρχίας αι Τοπικαί Αρχαί, ή δεν ήθελον ή δεν ηδύναντο λόγω της αδιαφορίας του Κέντρου, να λάβουν οιονδήποτε σοβαρόν μέτρον".

Αλλού πάλι και στο ίδιο βιβλίο ο κ. Αβέρωφ γράφει: "Πολλοί Κυβερνώντες εθεώρουν την ρουμανική κίνησιν ρωμαντικήν και αστείαν κινήσεως. Δεν είχαν αντιληφθή τα βαθύτερα αίτια αυτής... "Και συνεχίζει ο κ. Αβέρωφ: "Παράλληλα απ' την τραγική αδιαφορία μας, οι ρουμανίζοντες εκινούντο ελεύθερα. Προσπαθούσαν όχι μόνο να διατηρήσουν αλλά και να επεκτείνουν την ρουμανική ιδέα. Δρούσαν σταθερά, ανενόχλητοι να δημιουργήσουν ρουμάνους, από γνήσιο ελληνικό υλικό, τους Κουτσοβλάχους.

Εάν δε, δεν πέτυχαν αξιόλογα πρακτικά αποτελέσματα, τούτο οφείλεται μόνον, στην αντίδραση των Ελλήνων Κουτσοβλάχων, στον ακραιφνή πατριωτισμό των στους τολμηρούς αγώνας των".

Καμμιά αμφιβολία, ότι στο φλέγον αυτό ζήτημα θα συνεχίζετο η Κρατική αδιαφορία, παρ' ότι τούτο ξεκίνησε εκ του μηδενός και

πολλά εθνικά προβλήματα εδημιούργησε. Επακολούθησαν όμως οι δύο Παγκόσμιοι Πόλεμοι (1914-1944) κατά τους οποίους, ξεσκεπάσθηκαν τα βαθύτερα αίτια του Κουτσοβλαχικού αυτού ζητήματος. Αποδείχτηκε, ότι όπισθεν απ' αυτό κρύβονταν συμφέροντα ξένων σκοτεινών δυνάμεων, εκείνων που ηνωμένη Ελλάδα δεν επιθυμούσαν. Ενδείξεις δε και αποδείξεις μαρτυρούν, ότι στις Δυνάμεις αυτές ήτο και η Ιταλία. Εκείνη που το 1913 μαζί με την τότε ισχυρή Αυστροουγγαρία, για να μην βγει η Ελλάδα στην Αδριατική, εδημιούργησαν το Αλβανικό κράτος. Ο Ευάγγελος Αβέρωφ στο βιβλίο του "Η πολιτική πλευρά του Κουτσοβλαχικού ζητήματος" σελίδα 69 αναφέρει: "Και ο διορισμός ως Πρώτου Μονάρχου της Αλβανίας του Βηδ, που ήταν μεγαλοκτηματίας στη Ρουμανία, ανεψιός της Βασιλίσσης της Ρουμανίας και γαμβρός των Κατακουζηνών της Ρουμανίας, δεν ήτο άσχετος με το Κουτσοβλαχικό ζήτημα. Διότι στην Αλβανία έζων πολλοί Κουτσόβλαχοι. Κατά την περίοδο του Α Παγκοσμίου Πολέμου (1917) η Ιταλία χωρίς συννεύση με τους άλλους συμμάχους, επεξέτεινε τη στρατιωτική κατοχή της Αλβανίας και επί της Ηπείρου. Τέλη Ιανουαρίου του 1917, κατέλαβε το Τρίγωνο Καλπακίου και τον Ιούνιο του ιδίου έτους κατέλαβε σχεδόν όλη την Ηπειρο. Ελεγαν οι Ιταλοί, ότι έρχονταν σαν ελευθερωταί των "χαμένων αδελφών" και επανακτούν τη γη αυτή (TERRA RICONQUICTATA). Ρουμανίζοντες με πρω-

τεργάτη του Αλκιβιάδη Διαμαντή απ' τη Σαμαρίνα, τους υποδέχονται σαν αδέρφια. Μπροστά στην κατάσταση αυτή ο τότε Πρεσβευτής της Ελλάδος στο Λονδίνο, Γεννάδιος, με έκθεσή του (Αύγουστον 1917) προς την Ελληνική Κυβέρνηση ανέφερε και τούτο. Οτι μεταξύ του Πρωθυπουργού της Ρουμανίας Μπρασιάνο και της Ιταλίας, συνεζητείτο η ίδρυση στη Βαλκανική ενός Ιταλορουμανικού Κράτους. Και το κακό συνεχίζεται. Τον Αύγουστο του 1918 ρουμανίζοντες Κουτσόβλαχοι υποκινούμενοι απ' τις σκοτεινές δυνάμεις ξένων συμφερόντων, ανεκήρυξαν στην Κορυτσά, που τότε την κατείχαν οι Ιταλοί, τη "Δημοκρατία της Πίνδου". "Δημοκρατία" που κράτησε μόνο ένα πρωί" ως ο Αβέρωφ γράφει".

Να, λοιπόν, που έφθασε αυτό το ζήτημα που πράγματι ξεκίνησε απ' το μηδέν, και στο άκουσμά του οι παράγοντες μειδιούσαν και

Κυβερνήσεις αδιαφορούσαν. Αγνώστο δε τι ακόμα θα επακολουθούσε, εάν η Ελλάδα, δε ματαίωνε στη γεννησή τους τις ανθελληνικές προσπάθειες της Ιταλίας και των συνεργατών της.

Ο Αβέρωφ στο ίδιο βιβλίο του γράφει: "Η τότε Κυβέρνηση του Ελευθερίου Βενιζέλου, κατέβαλε απεγνωσμένες προσπάθειες ν' απομακρύνει τα Ιταλικά στρατεύματα απ' την Ηπειρο. Διεμαρτυρήθη έντονα δια την ίδρυση διπλωματικών Γραφείων (προπαγαδιστικών πρακτορίων) σε διάφορα Κουτσοβλαχικά χωριά, και ezήτησε την άμεση κατάργηση αυτών. Δέχθηκε μόνον την ίδρυση Ιταλικού Προξενείου στα Ιωάννινα, το οποίον προκίσθηκε αμέσως με όλα τα απαραίτητα και επανδρώθηκε αμέσως με το κατάλληλο προσωπικό".

(συνεχίζεται....)

**Μην ξεχνάτε να στείλετε
τη συνδρομή σας.
Η έκδοση του περιοδικού μας
στηρίζεται αποκλειστικά σ' αυτή.**

Π ρ ο σ κ ύ ν η μ α σ' ένα χωριό μας ακατοίκητο και ερειπωμένο

Στις 26 Ιούλη της Αγίας Παρασκευής, τη μέρα που πανηγυρίζουν η Μελισσόπετρα, η Πυξαριά, το Πεκλάρι, το Κεράσοβο και η Καστάνιανη, πανηγυρίζει και το Δερβένι.

Μα πιο Δερβένι; Δεν υπάρχει πια χωριό. Υπάρχουν μόνο τα ερείπια και η ανάμνησή του.

Και όμως ήταν αξιόλογο κτηνοτροφικό χωριό, που έφτανε τα εξήντα σπίτια τα παλιότερα χρόνια, όπως δείχνουν τα ερείπια που σώζονται. Ονομαστή ήταν τότε η οικογένεια των Πορφύρηδων με πολλά κοπάδια γίδια και γελάδια και με χωράφια στους κάμπους της Καλόβρυσης και της Κόνιτσας. Σήμερα σώζονται τα επώνυμα Πορφύρης, Πορφυρίου, Πορφυριάδης στην Κόνιτσα, στη Βούρμπιανη, στην Εξοχή, στην Οξυά και σε άλλα χωριά, που προέρχονται από τους Πορφύρηδες του Δερβενιού. Αργότερα το χωριό συρρικνώθηκε, οι άνθρωποι σκόρπισαν, γιατί τα κτηνοτροφικά προϊόντα δεν είχαν τιμή στην κλειστή τότε αγορά της Κόνιτσας, και έφτασε στα τελευταία προπολεμικά χρόνια τα 10 μόνο σπίτια, 10 οικογένειες.

Μετά την απελευθέρωση από τους Τούρκους, το 1913, ήταν και το Δερβένι κοινότητα, με τον παπά του και με το σχολείο του. Και όπως διηγούνταν ο Κουτσοφλιανίτης Τάκης Τσιόγκας, πρόεδρος του Δερβενιού ήταν τότε ο Λάμπρος Σπανός. Αγράμματος άνθρωπος, όλο το γραφείο της κοινότητας το είχε μέσα στην ντραγκατζίκα, το αδιάβροχο σακούλι που έραβαν μόνοι τους οι τσοπάνηδες από δέρμα κατσικιού, για να ασφαλίζουν τα φτωχικά φαγώσιμά τους. Μέσα λοιπόν σε μια ντραγκατζίκα είχε εγκαταστή-

σει το γραφείο της κοινότητας Δερβενιού ο πρόεδρος της Λάμπρος Σπανός και εκεί αναπαύονταν μακαρίως τα έγγραφα που του έστειλε ο Υποδιοικητής όπως λεγόταν τότε ο έπαρχος Κόνιτσας. Όμως κάποτε ο υποδιοικητής επείγεται, γιατί ο διοικητής δηλ. ο νομάρχης Ιωαννίνων του ζητούσε ορισμένα στοιχεία για την επαρχία Κόνιτσας και εκείνος έστειλε επείγοντα έγγραφα στους Προέδρους των Κοινοτήτων για να συλλέξει τα στοιχεία. Όταν τα πήρε από τους άλλους προέδρους δεν μπορούσε να κάνει τη συγκεκριμένη κατάσταση γιατί του έλειπε η απάντηση του Δερβενιού. Τηλέφωνο δεν υπήρχε τότε και ο έπαρχος στήριξε τις ελπίδες του στο Σάββατο. Γιατί κάθε Σάββατο γινόταν παζάρι στην Κονίτσα και κατέβαινε από τα χωριά πολύς κόσμος κάτι να πουλήσει και κάτι να αγοράσει. Κατέβηκε λοιπόν στην αγορά κι ο έπαρχος ψάχνοντας για το Λάμπρο Σπανό. Κάποια στιγμή τον είδε με τη ντραγκατζίκα του και του φώναξε: -Πού είσαι μωρέ πρόεδρε!

-Για ιδώ ιμι κυρ διοικητή. -Το έφερες μωρέ εκείνο το χαρτί; -Α, α -Που 'ντο μωρέ -Για ιδώ. Και του έδειξε τη ντραγκατζίκα. Βιαστικός και με αγωνία ο έπαρχος, έχωσε ο ίδιος το χέρι του στην ντραγκατζίκα για να πάρει την πολυπόθητη απάντηση. Αλλά αντί γι' αυτή βρήκε μόνο το δικό του επείγον έγγραφο, κλειστό όπως το είχε στείλει. Ούτε το είχε ανοίξει ο αγράμματος εξάλλου πρόεδρος Δερβενιού Λάμπρος Σπανός.

Αυτά τα διηγούνταν ο μακαρίτης τώρα Τάκης Τσιόγκας.

Όπως είπαμε το 1940 το Δερβένι είχε μείνει με 9-10 οικογένειες που κι αυτές τις άρπα-

ξαν Ομήρους οι Ιταλοί, υποκωρώντας μετά την πρώτη τους εισβολή.

Γύρισαν οι άνθρωποι το 1941 με την κατάρρευση του μετώπου και την υποδούλωσή μας και προσπάθησαν να ανασυγκροτήσουν τα φτωχά νοικοκυριά τους, όμως τους έκαψαν οι Γερμανοί το 1943-44 και δεν έμεινε ούτε ένα σπίτι όρθιο. Σκόρπισαν οι Δερβενίτες σαν του λαγού τα παιδιά σε διάφορα μέρη, αλλά μετά την απελευθέρωση και πάλι προσπάθησαν να γυρίσουν στο Δερβένι και να στήσει ο καθένας κάποιο καλυβάκι. Ήταν η τελευταία τους προσπάθεια, που δεν ευδοκίμησε, γιατί επακολούθησε ο εμφύλιος, το χωριό τους ήταν πέρασμα των ανταρτών και οι αρχές τους τράβηξαν προς την Κόνιτσα, για να μην βρίσκουν οι ομάδες του δημοκρατικού στρατού καταφύγιο και τροφοδοσία. Από τότε οι Δερβενίτες δεν ξαναδοκίμασαν να γυρίσουν στο χωριό τους. Έμειναν άλλοι στην Κόνιτσα, άλλοι στα Καβάσιλα και στη Μελισσόπετρα και άλλοι στην Ηλιόρραχη. Θυμούνται όμως το χωριό τους και με πρωτοβουλία των αδελφών Πασσιά, Δημητρίου και Γκίκα και των Οικογενειών τους, που ζουν στην Ηλιόρραχη, συντηρούν τις δύο εκκλησίες που απόμειναν, τον Άγιο Νικόλαο στην κορφή του χωριού και την Αγία Παρασκευή, που ήταν η κεντρική εκκλησία μέσα στο χωριό, καθώς και τη βρύση δίπλα στην Αγία Παρασκευή. Και κάθε χρόνο στις 26 Ιούλη, της Αγίας Παρασκευής πηγαίνουν και ανάβουν τα καντήλια της εκκλησίας. Φέτος είχαν και τον Παπαθανάση της Ηλιόρραχης και λειπούρ-

γησαν την εκκλησιά τους. Παραβρέθηκαν 30-35 άτομα, οι Πρόεδροι Ηλιόρραχης και Καβασίων, οι Τάκης Δημητρίου και Γιάννης Γεωργίου από τα Καβάσιλα, ο Αντωνίου από την Κόνιτσα και οι πολλοί από την Ηλιόρραχη, Δερβενίτες και άλλοι χωριανοί, μαζί τους και ο υπογραφόμενος.

Ο δρόμος, μετά το Λυκόμορο που πήγαμε με αυτοκίνητα, ήταν κατωφερής και δύσκολος μέχρι την εκκλησία. Και ακόμα πιο δύσκολος, μετά τη λειψουργία, τα κεράσματα κ.τ.λ., ο ανήφορος ώσπου να συναντήσουμε τα αυτοκίνητα. Δρόμος δυσκολοπερπάτητος προπαντός για άτομα μιας κάποιας ηλικίας, όμως άξιζε τον κόπο αυτό το προσκύνημα σ' ένα χωριό μας που δεν έχει σήμερα ζωή και που τα καλάσματά του κρατούν την ιστορία γενεών και γενεών που μόχθησαν να κρατήσουν τη ζωή σ' αυτές τις ράχες και τις ρεματιές.

Και θα κάναμε την πρόταση να ενεργήσουν οι Δερβενίτες να ανοικτεί ένας δρόμος, περίπου δυο χιλιόμετρα είναι, παιχνιδάκι για τα σύγχρονα τεχνικά μέσα, για να φτάσει η ρόδα μέσα στο χωριό τους. Δεν ξέρω αν αυτό θα τους χρησιμεύσει να αξιοποιήσουν κάτι από τις εγκατελειμμένες περιουσίες τους, αλλά έστω φτάνοντας άνετα εκεί να κάθονται στις πέτρες των ερειπίων και να αναπολούν την περασμένη ζωή, να ξαναζούν τα παιδικά τους χρόνια, να στοχάζονται το μόχθο των προγόνων τους και να προσκυνούν τη Αγία Παρασκευή τους.

Λάμπρος Βλάχος Ιούλης 1993

Ο σκάρος και η φλογέρα

Παλιότερα, όταν τελείωνε ο θέρος στον κάμφο, τότε κατέβазαν από τις γύρω λοφοπλαγιές τα κοπάδια τους στις θερισμένες καλαμιές οι τσοπαναράιοι του χωριού μου. Μέσα στα χωράφια φυτρώνουν διάφορα παράσιτα - χόρτα, βοτάνια κι αγκάθια, που μαζί με τις πεσμένες "ψάνες" αποτελούν χρήσιμη και περιζήτητη τροφή για τα κοπάδια. Οι τσοπαναράιοι του παλιού καιρού περίμεναν πάντα με ανυπομονησία το θερισμό και μ' ευχαρίστηση απολούσαν τα πρόβατά τους να φάνε την καλαμιά.

Στις φεγγαρόφωτες νύχτες του Ιούλη, το αρμονικό γλυκολάλημα των κουδουνιών¹ ανταμώνε με τη συναυλία των "κιρκιδιών", το βέλασμα των προβάτων έσμιγε με τ' αγριοπετεινού την κλάψα και ως τα ρουμάνια, τα ριζά και τις κοντορακούλες γύρω, βογγούσε της μπρούτζινης φλογέρας η ανάσα.

Τόσους καημούς δε σκόρπιζαν σ' αγέρι φλογέρας νότες με του πιστικού το χέρι. Τόσες χαρές της νιότης τραγουδούσε το φύσημα τσοπάνου π' αγρυπνούσε... Στιγμές μαγευτικές!

Αργοπορημένοι θεριστάδες κι αγωγιάτες, τέκονταν κι αφουκράζονταν το βραχνό ροιρολόι της φλογέρας. ήταν γι αυτούς ένα άλσασμο για τη σωματική και ψυχική κούραση της ημέρας.

Τότε δεν υπήρχαν τα ραδιόφωνα και τα διάφορα άλλα εποινρήματα του πολιτισμού. η φλογέρα, ξύλινη ή μπρούτζινη, έμοιαζε με το γλυκό απδόνι της 'Ανοιξης. Τότε δεν υπήρχε το βέβηλο "τρανσίστορ" με την κουρβαρισμένη μουσική του, που σήμερα είναι απαραίτητο σύνεργο κάθε ξωμάχου.

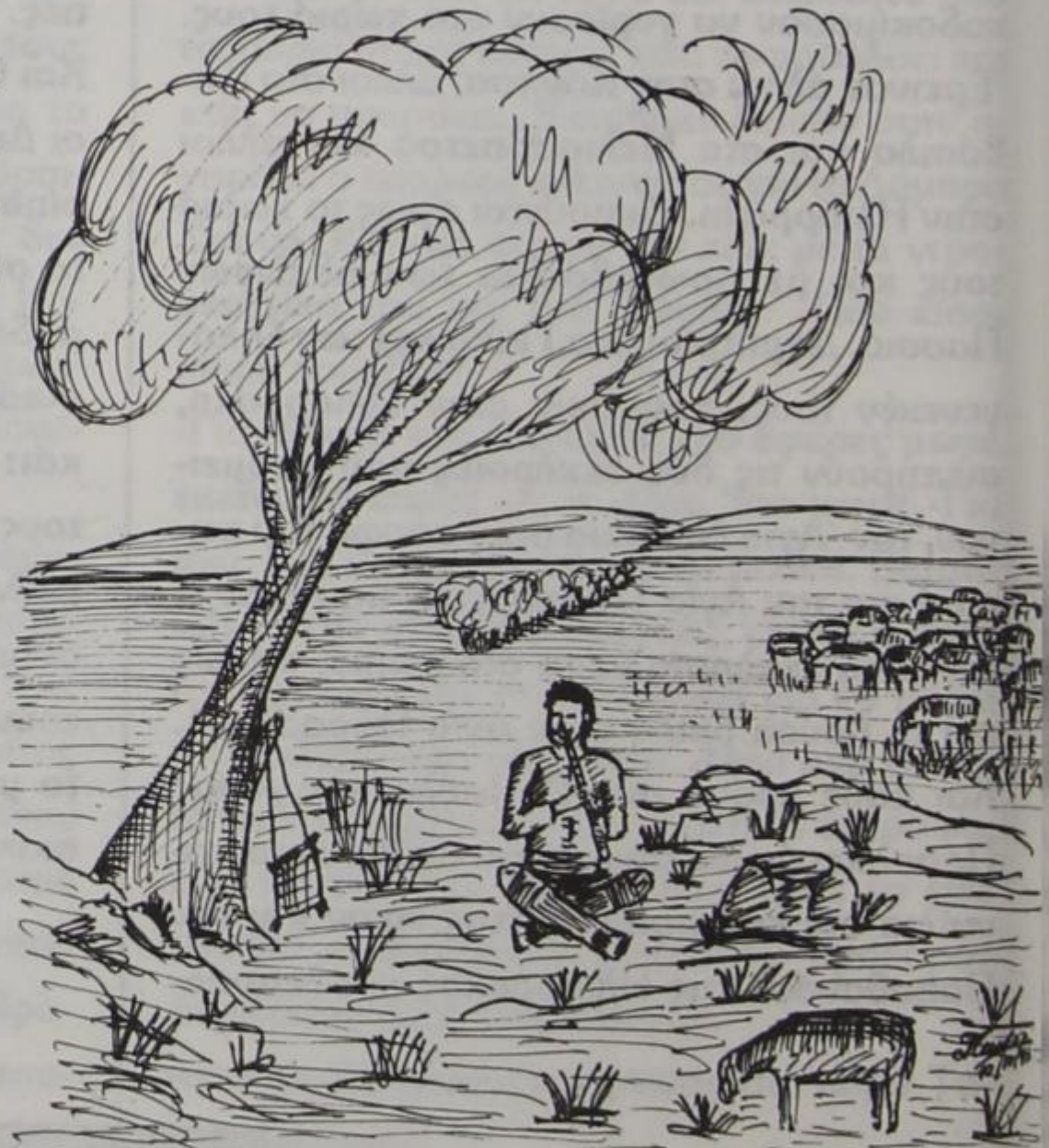
η φλογέρα έβρισκε παρηγοριά και διέξοδο ο τσοπάνος του παλιού καιρού και μ'

αυτή τραγουδούσε τις φανερές χαρές και τους μυστικούς πόθους του. συνάμα αναζωογονούσε εκείνους που τον άκουαν, μικρούς και μεγάλους. Άλλους συγκινούσε τ' όμορφο λάλημά της κι άλλους νανούριζε σ' όνειροπόλημά τους. Σ' όλους μιλούσε μέσα τους, ως της ψυχής τα βάθη...

Σ. Τουφίδης

Σημείωση:

Οι παλιότεροι τσελιγκάδες αρμάτωναν τα πρόβατά τους με πολλά κουδούνια που άρχιζαν από μεγάλα (στα κριάρια), κατέβαιναν μερικές σκάλες (οκτάβες) και κατέληγαν μια γλυκόηχη και μαγευτική συμφωνία.

ΔΡΟΣΟΠΗΓΙΩΤΙΚΕΣ "ΠΑΡΑΞΕΝΕΣ" ΛΕΞΕΙΣ

του Θωμά Ζιώγα

Η γλώσσα κάθε τόπου, και εννοούμε τη γλώσσα που ομιλούν οι απλοί και αγράμματοι άνθρωποι, περιέχει λέξεις, οι οποίες φαίνονται εκ πρώτης όψεως μυστηριακές. Ιδίως η γλώσσα, που οι γυναίκες χρησιμοποιούν, είναι η πλέον αντιπροσωπευτική για το πλήθος και είδος αυτών των λέξεων, γιατί σπάνια μετακινούνται. Στην ομιλία των ηλικιωμένων γυναικών βρίσκουμε το καθαρότερο δείγμα τέτοιων λέξεων, τις οποίες ονομάζουμε εδώ παράξενες λέξεις.

Η Δροσοπηγή "Κάντσικο", ένα από τα πολλά Μαστοροχώρια της Κόνιτσας, έχει και αυτή αρκετές "παράξενες" λέξεις στο λεξιλόγιο, που οι κάτοικοί της χρησιμοποιούν στην κουβέντα τους. Πιστεύουμε ότι οι περισσότερες, αν όχι όλες, από αυτές τις λέξεις λέγονται και στα άλλα κοντινά μαστοροχώρια, πιθανώς με κάποιες αλλοιώσεις στην προφορά τους. Αυτό δείχνει τη γλωσσική ομοιογένεια όλων των κατοίκων των μαστοροχωρίων, και απ' αυτό μπορούν να προκύψουν συμπεράσματα χρήσιμα για τη μελέτη του τόπου μας, και λέμε αυτό, γιατί θεωρούμε ότι οι "παράξενες" λέξεις είναι αντιφέγγισμα και απομεινάρι κάποιας παλιάς κατάκτησης και γλωσσικής επιρροής.

Συγκέντρωσαμε στο ΓΛΩΣΣΑΡΙ που ακολουθεί αυτές τις "παράξενες" λέξεις, που στη Δροσοπηγή λέγονται, και προσπαθήσαμε να δώσουμε κάποια ετυμολογική εξήγηση, για να διαφανεί η προέλευσή των, αλλά και για να γίνει πιά εναργής και κατανοητή η ίδια η νοηματική ουσία των. Βέβαια, καταγράψαμε τις λέξεις με το σημερινό Ελληνικό αλφάβητο, πλην όμως αυτό δεν μπορεί να αποδώσει τους βαθείς φθόγγους "σ, σι, τσ, τσι, τζ, τζι", όπως προφέρονται στην τοπική διάλεκτο. Επίσης, η χρήση του λατινικού αλφαβήτου ομοίως δεν μπορεί να αποδώσει τους αντίστοιχους φθόγγους, που υπάρχουν στη Σλάβικη, Αρβανίτικη και Τούρκικη γλώσσα, καθώς και τον ημίφωνο σλάβικο φθόγγο *b*, γι' αυτό η προφορά, όπως προκύπτει από την καθαρή ανάγνωση των λέξεων, πρέπει να θεωρείται ότι μόνο μερικώς και σχετικώς αποδίδει τη σωστή. Είναι μιά αναγκαία και αναπόφευκτη αδυναμία. Απ' τή μελέτη λοιπόν των λέξεων, που στο ΓΛΩΣΣΑΡΙ υπάρχουν, όπως και καθένας θα διαπιστώσει, προκύπτει ότι οι περισσότερες προέρχονται από την κυρίαρχη Ελληνική γλώσσα, και οι υπόλοιπες από τις άλλες βαλκανικές γλώσσες, συμπεριλαμβανομένης και της Βλάχικης διαλέκτου, καθώς και τη Λατινική. Εκείνο που έχει σημασία είναι ότι όλες αυτές οι λέξεις έχουν αφομοιωθεί πλήρως στον τοπικό ελληνικό γραμματικό και συντακτικό τύπο, τόσο που δύσκολα μπορεί κανείς, με την πρώτη ματιά, να ξεχωρίσει αν είναι ξένες ή αν προέρχονται από κάποιο αρχαιοελληνικό θέμα.

Η ετυμολόγηση των λέξεων είναι δύσκολο και επίπονο έργο. Απαιτεί χρονοβόρα έρευνα σε ελληνικά και ξενόγλωσσα λεξικά, καθώς και συγκριτική θεώρηση των εξευρισκομένων στοιχείων. Σε πολλά θέματα υπάρχουν περισσότερες εκδοχές, οπότε η υποκειμενική επιλογή ενέχει πάντα και τον κίνδυνο κάποιου λάθους. Υστερα υπάρχουν θέματα που δεν έχουν ετυμολόγηση, γιατί είναι νέες λέξεις, φτιαγμένες από την γλωσσοπλαστική ικανότητα του λαού. Γι' αυτό στο ΓΛΩΣΣΑΡΙ ερμηνεύονται νοηματικά όλες οι λέξεις και ετυμολογούνται εκείνες, για τις οποίες υπάρχει, κατά τη γνώμη μας, σωστή ρίζα ταιριαχτή

στο νόημα τους. Υπάρχει αρκετός υποκειμενισμός σ'αυτήν την διαδικασία, πλην όμως αυτός δεν είναι παντελώς αυθαίρετος, γιατί η κρίση γίνεται με τη αρωγή των ερμηνειών που υπάρχουν στα διάφορα δόκιμα λεξικά. Παρακάτω ο μελετητής θα διαπιστώσει αυτό το γεγονός, και καλά θα κάνει να αναζητήσει και μόνος του, αν μπορεί, σωσιότερες ετυμολογήσεις για όσες λέξεις έχει αντιρρήσεις. Εμείς εδώ πάντως κάναμε μιά προσπάθεια, που σκοπεύει στο να απομυστηριοποιήσει τις "παράξενες" λέξεις και θα αποκαλύψει την ταυτότητά τους. Ευελπιστούμε ότι τούτη η προσπάθεια θα εκτιμηθεί απ'τους συγχωριανούς μας Δροσοπηγιώτες, τους Κονιτσιώτες γενικώτερα, αλλά και από τους πιό ειδικούς στο θέμα ερευνητές.

Γ Λ Ω Σ Σ Α Ρ Ι ΠΑΡΑΞΕΝΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΠΟΥ ΛΕΓΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΧΩ- ΡΙΟ ΔΡΟΣΟΠΗΓΗ "Κάντισικο" ΚΟΝΙΤΣΑΣ

- αβ(γ)έννα** η ,γυναικείο γιορτινό κεφαλομάντηλο καλής ποιότητας - ετυμ. Βιέννη (= πρωτεύουσα της Αυστρίας), επειδή από εκεί εισάγονταν.
- άγανο** το ,ο αθαίρας του σταχτού, οι γλώχες - ετυμ. Ελλ. "άκανος" (= αγκαθωτή κεφαλή καρπού).
- άγαρμπος-η-ο** ,άκομπος, άσχημος, άτσαλος, αδέξιος, αγενής - ετυμ. Ιταλ. GARBO (= κομψότης) > Τουρκ. GARIBE (= κομψότητα).
- αγγειό** το ,συνήθως αγγειά - κατσαρολικά, σκεύη μαγειρείου - ετυμ. αρχ. Ελλ. "άγγος" (= κάθε είδος σκεύους) > αγγείον.
- άγκαθος** ο ,η κόγχη του ματιού προς την πλευρά της μύτης - ετυμ. αρχ. Ελλ. "κανθός" (= γωνία, κόγχη).
- αγκαστέ** ,(επίρρ.) εξ ανάγκης, λόγω φορτικής πίεσης, εξ ανωτέρας βίας, επί τούτο - φράση: "ήλθα αγκαστέ σε σένα" - ετυμ. Ελλ. "άγχω" (= πνίγω, απαγχονίζω, βασανίζω, Λατ. ANGO) - σχετ. "αγκούσα" (β.λ.).
- αγκούσα** η ,1) αίσθημα πνιγμού από δύσπνοια, 2) (μεταφ.) αδημονία, δυσκολία, στενοχώρια, άγχος - το ρήμα είναι αγκουσεύομαι - ετυμ. Ελλ. "άγχω" (= πνίγω, Λατ. ANGO) > αγκούσα.
- αγκαμπέτ(ι)** το ,επί διαφοράς λέγεται στη φράση: "αγκαμπέτι να γίνει το δικό σου" και σημαίνει επιμονή, πείσμα - ετυμ. Ελλ. "άκαμπτος" > ακαμπέτι (= αλυγισιά, ανελαστικότητα).
- αγλέορας** ο ,μόνο στη φράση: "έφαγε και τον αγλέορα", όπου σημαίνει έφαγε πολύ και οτιδήποτε αδιακρίτως - ετυμ. αρχ. Ελλ. "ελλέβορος" (= το φυτό σκάρφη) > ελλέβορας > αγλέορας, επειδή δεν τρώγεται και μόνο σα φάρμακο δίνεται το αφέψημά του στα ζώα - Εσφαλμένως ταυτίζεται συχνά με φυτά του γένους ευφορβία - σκαρφίζω (= ελλεβορίζω, δηλ. ποτίζω ζώο με σκαρφόζουμο) - σχετ. "τσιμέρι" (β.λ.).
- αϊδήμος** ο ,το Αγιο Βήμα στο ιερό του ναού - ετυμ. Ελλ. "άγιο βήμα" > αϊβήμα > αϊδήμα > αϊδήμος.
- αλάβρισον** ,(ευχή) ανακούφισέ μας ή προσιάτευσέ μας - ετυμ. Ελλ. "α" + "λαβρίζω" (= καίγομαι στο πυρετό).

- αλάλεξη** η ,βαρειά ανίατη ασθένεια, πχ. φθίση - ετυμ. Ελλ. στερ. "α" + "αλέξω" (= αποκρούω, απωθώ) > α(λ)άλεξη > (= μη καταπολεμούμενη αρρώστεια).
- αλάργα** ,(επίρρ.) μακριά - ετυμ. Λατ. AD-LARGUS (= μακρύς) > Ιταλ. ALLA LARGA > αλάργα.
- αλικοτάω** ,εμποδίζω, δεν αφήνω κάποιον να προσεγγίσει κάπου - ετυμ. Ελλ. "αλικόντιο" (= εμπόδιο, κώλυμα) > αλικοντίζω > αλικοτάω.
- αλισβερίσ(ι) το** ,δοσοληψία, σχέση - ετυμ. Τουρκ. ALES-VERIS (= εμπόριο, συναλλαγή) - σχετ. "νταραβέρι" (β.λ.).
- αλμπάστραβος-η-ο** ,ημίλευκος, υπόλευκος - ετυμ. Ελλ. "αλφός" (= λευκός, Λατ. ALBUS) > Βλαχ. ALBASTRU (= κάτασπρος) - Ρουμάν. ALBASTRU (= κυανούς, λουλακής).
- αλυχτώ** , γ < > αυγίζω - ετυμ. αρχαίο Ελλ. "υλακτώ".
- αμανέτ(ι) το** ,ενέχυρο - ετυμ. Τουρκ. AMANET (= εγγύηση).
- αμάραντος ο** ,το φυτό σεμπερβίβο, το αρχ. Ελλ. "αειζων", που φυτρώνει σε ορεινές πετρώδεις θέσεις - ετυμ. Ελλ. "α" + "μαραίνω".
- αμαχεύω** ,(για αγροφύλακες) συλλαμβάνω κάποιον να κλέβει καρπούς σε ξένο κτήμα και εισπράττω τα σύλληπτρα - ετυμ. Ελλ. "αμαχεύω" (= γίνομαι εχθρός κάποιου, βάζω υποθήκη).
- αμπάς ο** ,1) είδος μάλλινου υφάσματος, "σκουτί" (β.λ.), 2) φανέλλα χωρικών από μάλλινο ύφασμα που φοριέται κατάσαρκα - ετυμ. Τουρκ. ABA " = σκουτί (β.λ.)".
- αμπελιακό το** ,και αμπηλιακό - κοινοτικό εμπόρειο με ξενώνα στο κέντρο του χωριού, όπου περαστικοί κατέλυαν και πωλούσαν την πραμάτεια τους - ετυμ. Ελλ. "εν" και "πέλω" (= είμαι, ευρίσκομαι εν κινήσει, υπάρχω) > "εμπολώ" (= πουλώ, εμπορεύομαι) > πελάζω > πελάτης > "εμπελωρός" (= επόπτης αγοράς) > εμπελιακό > αμπηλιακό (= αγορά και ξενώνας). Αλλού λέγεται "μηλιακό".
- άμπουρας ο** ,ατμός, αχνός - αμπουρίζω (= ατμίζω) - ετυμ. Λατ. VAPOR (= ατμός, θέρμη, ζεστασιά) > (β)άπορας > άμπουρας - Λατ. AMBURO (= κατακαίω) - Ισως και απ'τό Τουρκ. BUHAR (= ατμός) (αναγραμμ.) HABUR > άμπουρας - Βλαχ. AMBURU, Ρουμ. ABUR και Αρβ. AVULLI (= ατμός, αχνός).
- αμψίδ(ι) το** ,ανεψιός - ετυμ. Ελλ. "ανεψιός" > ανηψίδι > αμψίδι.
- αναβοδιίζω** ,περνώ εναλλάξ τις άκρες διασμένου νήματος στο χτένι και τα "μτάρια" (β.λ.) - ετυμ. Ελλ. "αναβάλλω" > αναβολή > αναβόλισμα > αναβόδισμα > αναβοδιίζω.
- ανάλ(η)μμα το** ,η Θεία μετάληψη, η μεταλαβιά - ετυμ. Ελλ. λέξη.
- ανάμ(ι) το** ,το κακό όνομα - ετυμ. Ελλ. "όνομα" > ανάμι.
- αναμούζ(ι) το** ,ντροπή, αίσθημα, τιμή - ετυμ. Ελλ. "άνεμος" (= πνεύμα) > Λατ. ANIMA (= ψυχή) > Αρβ. NAMUS-I (= αίσθημα, τιμή).
- ανασκυρίζω** ,βάζω σειρά και τάξη, τακτοποιώ, συγυρίζω - ετυμ. νέο Ελλ. "ανασυγυρίζω" > ανασυγυρίζω > ανασκυρίζω νέο Ελλ. ανασκερίζω.
- ανατσιριάζω** ,αηδιάζω, ανατριχιάζω - ετυμ. Ελλ. "ανατριχιάζω".
- αναφακάς ο** ,1) το ελάχιστο ημερήσιο σιτιρέσιο, το μεροφάγι, 2) (μεταφ.) τύχη, κοινώς ήλιο στη μοίρα - ετυμ. Ελλ. "ανά" + "φαγί" > αναφαγάς (= ολιγοφάγος) > αναφακάς > Τουρκ. NAFAKA (= διατροφή).

αναχοβολιάζω ,αναδύω, αναβλύζω, ανασηκώνομαι όπως η στάχτη - ετυμ. Ελλ. "χόβολη" (= στάχτη ζεστή).

αντάμ(ι)κος-η-ο ,ανθρωπάριο (με περιφρονητική έννοια), κοινώς χαμένος άνθρωπος - ετυμ. Τουρκ. ADAM (= άνθρωπος) και ADAMCIK (= ανθρωπάριο).

αντάρα η ,καταχνιά, ομίχλη, έντονη κακοκαιρία - ετυμ. Ελλ. "αναταράζω" > ανταριάζω > αντάρα.

αντέτ(ι) το ,έθιμο, συνήθεια - ετυμ. Τουρκ. ADET και Αρβ. ADET-I.

άντζα η ,γάμπα, κνήμη, κοινώς καλάμι - ετυμ. ίσως Ελλ. "αντί" (β.λ.) > αντζί > άντζα Αρβ. ANXHA και Ιταλ. ZANCA (= κνήμη), όπως ακριβώς από το "κάννα" (= καλάμι) λένε "κανιά" (= πόδια).

αντηριέμαι ,διστάζω, κοντοστέκομαι - ετυμ. αρχ. Ελλ. "εντηρώ" (= διαφυλάσσω).

(Συνεχίζεται)

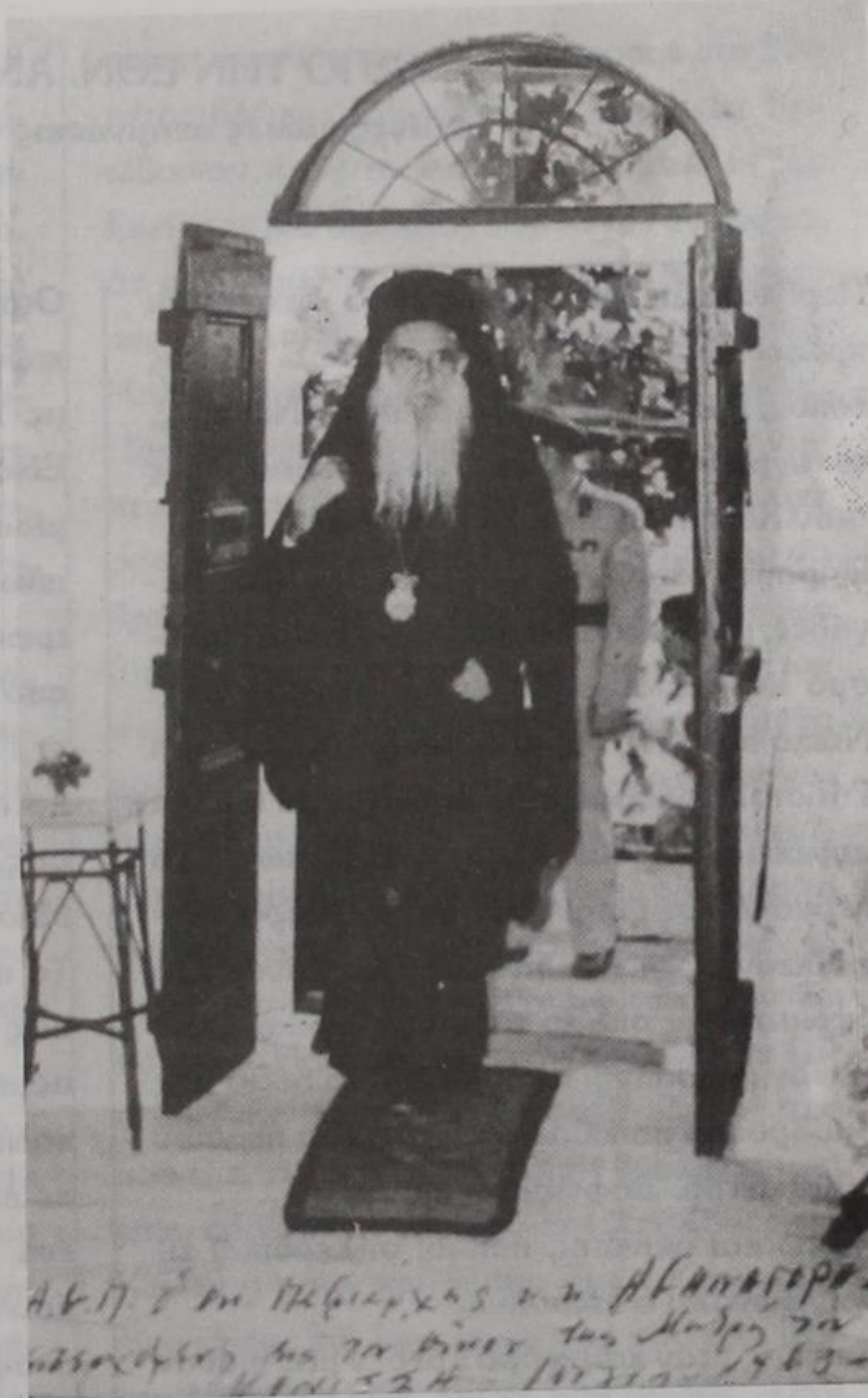
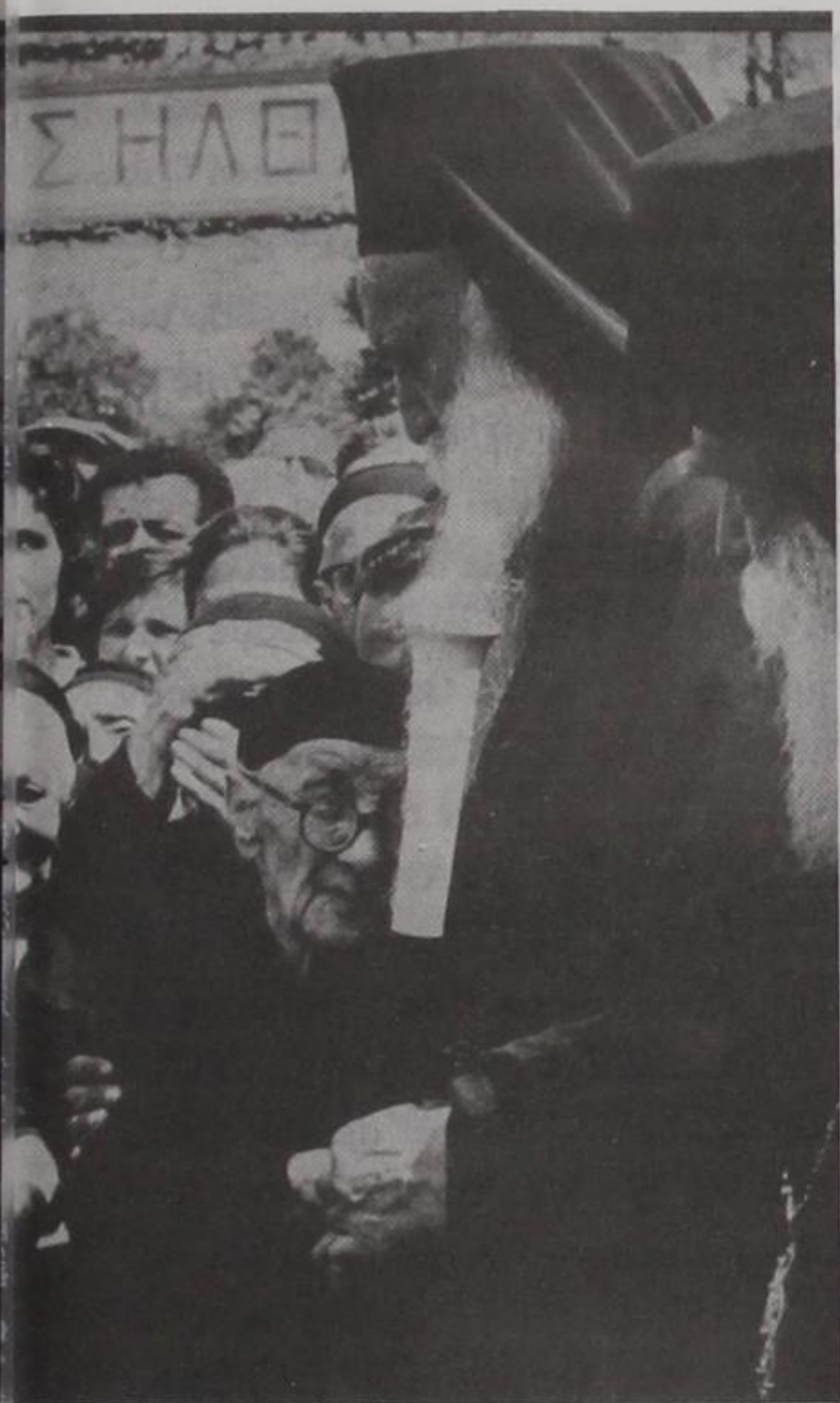
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΙΣ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ ΚΟΝΙΤΣΑΣ 1993

-Ζαχαράκης Δημ. Μαθ/κών Πάτρας -Ζωγράφου Αθανασία Δ/υση επιχ. Τ.Ε.Ι. Κοζάνης -Ντάφλου Αικατ. Δ/υση Γεωργ. εκμεταλ. Τ.Ε.Ι. Θεσ/νίκης -Παπανικολάου Σταυρούλα Οργ. & Δ. Επιχ. Θεσ/νίκης -Πορφυρίου Έφν. Τ.Ε.Ι. Λογ. Κρήτης -Σκούφη Ελένη. Αγγ. Φιλολ. Θεσ/νίκης -Σπανός Βασ. Εφημ. πληροφ. Θεσ/νίκης -Τάτση Παρασκευή. Θεολογία Θεσ/νίκης -Τάτσης Ιωάννης Θεολογία Θεσ/νίκης -Τζιάλλα Ιωάννα. Παιδ. νηπ/γών Κρήτης -Τουφίδης Γιάννης. Χημ. μηχανικών Πατρών -Τσαρούχης Χρ. Γεωλογίας Πατρών -Τσιάγκης Δημ. Ποιμαντική Αθηνών

Τεχν. Λυκ. Κόνιτσας
-Αγόρου Ροδούλα. Ζωικ. Παραγ. Τ.Ε.Ι. Κοζάνης -Βουρδούκας Ευθύμ. Μηχ/γίας Τ.Ε.Ι. Λάρισας -Δεμερτζίδου Ευφροσύνη, Φωτογρ. Τ.Ε.Ι. Αθήνας -Κατσιίκη Πατρούλα. Λογιστ. Τ.Ε.Ι. Θεσ/νίκης -Κέντρου Σοφία. Λογιστ. Τ.Ε.Ι. Κοζάνης -Λαζογιάννης Δημ. Ηλεκ/γίας Τ.Ε.Ι. Κοζάνης -Λασπονίκος Νικ. Μηχ/γίας Τ.Ε.Ι. Κοζάνης -Μακαρίου Ουρανία Νοσ/κής Τ.Ε.Ι. Ιωαννίνων -Ντίνου Βιργινία Λογ/κής Τ.Ε.Ι. Καβάλας -Πίσπα Ζωίτσα Θερμ. Καλ. Ανθ. Τ.Ε.Ι. Ηρακλείου -Ρούβαλη Βασιλική Δασοπονίας Καρπενησίου -Τάτη Βικτωρία Λογ/κής Τ.Ε.Ι. Πειραιά -Τζάλλα Ευαγγελία Δοσοπ. Τ.Ε.Ι. Καρπενησίου -Σκούφιας Κων/νος Μηχανολογίας Τ.Ε.Ι. Ηρακλείου.

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

	Ιούλιος	Αύγουστος
Μεγ. θερμοκρ.	27°	37,8°
Ελαχ. θερμοκρ.	10°	12,4°
Σχετ. υγρ.	46%	47%
Υψ. βροχής	0	14,2cm

Ιούλιος 1963

Από την επίσκεψη του Πατριάρχη Αθηναγόρα στην Κόνιτσα.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝ. ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

Λίγες παλιές αναμνήσεις στο Αντάρτικο

του Βαγγέλη Βουρ

Περί τα τέλη Οκτωβρίου 1943 άρχισαν οι πρώτες διαφωνίες ΕΛΑΣ - ΕΔΕΣ. Ο 1ος λόχος, που ήμουν εγώ, ήταν στους Νεγάδες, το τάγμα στο Σκαμνέλι, ο 2ος και 3ος λόχος στον Καστανώνα και το Γραβενίτι.

Πήραμε διαταγή να φύγουμε απο τους Νεγάδες, με όλα τα πράγματά μας και τον οπλισμό και φτάσαμε δεξιά της Χρυσοβίτσας. Νύχτα περάσαμε το ποτάμι και φτάσαμε στη Γότιστα. Την άλλη μέρα στην Κράψη και στη συνέχεια στο Βαθύπεδο ή Βαθυχώρι. Το περνάμε και παίρνουμε μια χαράδρα ανηφορίζοντας για να βγούμε ίσια πάνω. Στο ύψωμα ήταν όλο το τάγμα με διοικητή τον Γεωργ. Μεσσήνη. Ακούμε από τα δεξιά μας ομοβροντία πολυβόλων. Απόσταση περίπου 1000 μέτρα. Ξαφνιαστήκαμε.

-Κάτω και ακίνητοι, παιδιά, οι Ζερβικοί είναι, φωνάζει ο Μεσσήνης.

Ευτυχώς ήταν κατηφόρα και δεν μας πιάναν οι σφαίρες. Δεν πέρασε λίγη ώρα και ακούμε μυδράλια και κανόνια.

-Παιδιά, άρχισε η επίθεση των Γερμανών με μεραρχίες από Γιάννενα, Ζαγόρια, Κόνιτσα, Μέτσοβο και Γρεβενά σ' όλη την οροσειρά της Πίνδου καθηλωμένοι, θα προχωρούσαμε τη νύχτα. Ξαφνικά ακούμε από το ύψωμα που θα βγαίναμε εμείς πολυβόλα ρώσικα.

-Παιδιά, σωθήκαμε!

Ήταν το τάγμα του Βερμίου με διοικητή τον καπετάνιο Μαύρο. Οι Ζερβικοί την πάτησαν. Νόμισαν πως ήταν τμήμα δικό τους. Ένα τμήμα τους χτύπησε από τα νώτα. Τότε σταμάτησαν τα ζερβικά πολυβόλα από εμάς και χτυπούσαν τους άλλους. Τότε μας φωνάζουν με τον τηλεβόα να προχωρήσουμε.

Όταν φτάσαμε στο ύψωμα είχε σχεδόν κτώσει. Μένουμε εκεί ως αργά. Γύρω στις 12 ήρθαν και οι άλλοι αποκλεισμένοι. Είχαμε 7 τραυματίες από το τάγμα του Βερμίου. Το σημαντικό είναι ότι περιμέναμε επίθεση από τους Γερμανούς. Μείναμε τρεις μέρες χωρίς ψωμί. Οι μάκες άρχισαν από παντού. Σύνδεσμος από Αρτα είπαν οι Γερμανοί είχαν φτάσει στο Βουλγαρί και στους Μελισσοουργούς. Ο τομέας ο δικός μας, η οροσειρά του Περιστερίου, ο Μπαλντούμα ως το Μέτσοβο, ήταν ήσυχος. Το πρωί κατεθήκαμε στο χωριό Χαλίκι. Πως κατεβαίναμε, δεξιά και αριστερά πάρα πολλές κраниές. Όταν φτάσαμε στο χαλίκι ήπιαμε και νερό και μας έκοψε πο κοιλος. Ήταν λιακάδα και κυλιόμασταν ένα μπαίρι. Μας έφεραν από 17 δράκουκούρα μπομποτένια. Ισια-ίσια που μείναψε την πείνα. Στο μεταξύ στο Χαλίκι πήρχαν 10 τόνοι σπάρη, το οποίο ήταν δικό μας. Το 85ο σύνταγμα ΕΛΑΣ είχε νερόμυλο. Άρχισε το ζύγωμα και το άλεσμα, αλλά δεν προλάβαμε να φάμε. Το απόγευμα διαταγή να ανεβούμε πάνω στο βουνό Περιστερίου. Από εκεί απέναντι δεξιά και είχαμε φάσμα Μπαλντούμα. Κακώς του κάκου φτάσαμε. Όσοι μπορούσαν τραβούσαν μπροστά και σε κάθε διασταύρωση άφηναν και από ένα για να ξέρουμε που πάμε. Τελικά φτάσαμε στο ύψωμα. Ευτυχώς το βράδυ δεν έγινε τίποτε. Το πρωί γύρω στις 9 με 10 μας ειδοποιούν από το πατατηρητήριο ότι έρχονται οι Γερμανοί. Προχωρήσαμε πέρα από το ύψωμα, εκεί που άρχιζαν οι χαράδρες. Ο λόχος μας κάλυπε τις 2. Η τρίτη από αριστερά

ήταν ακάλυπτη. Τα κανόνια από τη Μπαλτούμα βάζαν συνέχεια. Οι Γερμανοί προχωρούσαν. Ο λοχαγός μου Αναγνωστάκης Π. ήταν δίπλα μου. Είδε ότι χρειαζόταν ενίσχυση. Τρέξε, μου λέει, να ειδοποιήσεις το λόχο του Βοριά, να βρεθεί έστω και μια διμοιρία μπροστά. Στα 50 μέτρα πέφτει η πρώτη οβίδα. Ευτυχώς το έδαφος ήταν κωματώδες και με σκέπασαν χώματα. Σηκώθηκα, τινάχτηκα, δεν είχα πάθει τίποτε. Φώναζαν τα παιδιά: -Χτύπησες;

-Οχι. Φεύγω και γυρίζω πίσω από τη ράχη. Ο Κώστας Λάμπας του Θωμά από την Κουτσούφλιανη τότε και ο Νικόλαος Σπανός του Σαράντη από το Πεκλάρι -ζούνε και οι δυο ήταν μεταγωγικοί του λόχου μας και είχαν φέρει από μισή οκά ψωμί σταρένιο και από μισή οκά κρέας ψητό για τον καθένα. Φτάνω εκεί. -Τι γίνεται Βαγγέλη;

-Γερμανοί έρχονται.

Πήρα το μερίδιό μου και έφυγα. Εφτασα πέρα και φώναξα: -Είμαι αγγελιοφόρος του 1ου λόχου. Μια διμοιρία να πάει δεξιά στη χαράδρα. Έρχονται Γερμανοί. Πράγματι πήγαν. Εγώ πήρα το δρόμο της επιστροφής. Οπως προχωρούσα έβλεπα τα ζώα. 200 μέτρα πριν φτάσω οι Γερμανοί είχαν βγει στη ράχη. Μου ρίχνουν με το μυδράλιο. Παρά τρία γλίσωσα. Το πηλίκο και τα μαλλιά μου είχαν καεί και με πονούσε το κεφάλι. Επεσα κάτω ακίνητος. Οι Γερμανοί νόμισαν ότι με σκότωσαν και περίμεναν τον πρώτο που θα ερχόταν να μας βρίσκαν δυο μαζί. Για καλή μου τύχη, αυτοί που με χτύπησαν από τη ράχη και κάμαν τον κατήφορο έπεσαν πάνω στο κρέας και το ψωμί. Αρπαξα την ευκαιρία. τα πόδια στις πλάτες και σε λίγο να'μαι κάτω στη ρεματιά. Με είδαν και με άρχισαν στο ντουφεκίδι. Ήταν αργά. Είχα απομακρυνθεί γύρω στα 600 μέτρα και τραβούσα

σαν ο στραβός στον Αδη. Μπροστά στα 200 μέτρα βλέπω άλλη φάλαγγα Γερμανών. Κατέβαιναν προς τη χαράδρα. Γυρίζω δεξιά. Εκεί ήταν μια στροφή. Παίρνω την ανηφόρα. Δε με βλέπουν οι Γερμανοί. Είχα προχωρήσει περί τα 200 μέτρα. Βλέπω το Γιάννη Μπλιάγκα από το χωριό μου, το Πεκλάρι. Ήμασταν στον ίδιο λόχο. Και αυτός την ίδια περίπτωση είχε πάθει. Ήταν τελευταίος, είχε όμως δει τους άλλους. Σιγουρεύτηκα πια ότι βρήκα τους δικούς μου. Τους φτάνω. Δεν μπορούσαν να πάρουν τα πόδια τους. Ήταν η πεμπτη μέρα χωρίς ψωμί. Εμείς φάγαμε τα κρέατα και μας έπιασε κόψιμο. Το κρέας και το ψωμί το έφαγαν οι Γερμανοί. Μόνον εγώ πήρα το μερίδιό μου. Θυμάμαι το μακαρίτη τον ξαδελφό μου Τάκη Βουρδούκα. Είχε ένα αντιαρματικό που οι σφαίρες του ήταν 20 πόντους. Ήταν για τα αυτοκίνητα. Ήταν ξαπλωμένος ανάσκελα, εξαντλημένος. Δεν μου είπε συναγωνιστή. -Αμάν, ξάδελφε, μου είπε, πάρ' το δεν μπορώ. -Εντάξει, ξάδερφε. Κάθομαι κάτω και βγάζω από το σακκίδιο λίγο κρέας και λίγο ψωμί που μου είχε μείνει. Μόλις τα είδε, έκανε σαν τρελός. -Πού τα βρήκες, ξάδερφε, σε καμιά καλύβα. -Οχι, για μας ήταν, αλλά τα 'φαγαν οι Γερμανοί. Αφού έφαγε αυτό το λίγο, είπαμε να φύγουμε. Κάνω να σηκωθώ να πάρω το αντιαρματικό. Μου 'ρθε ζαλάδα και κάθομαι.

-Τι έπαθες, μου λέει ο Τάκης. -Ζαλίστηκα και πονώ στο κεφάλι.

-Τα πούλησες, ξαδερφάκι.

-Μου τα 'φαγαν οι Γερμανοί με μια ριζιά, ξάδελφε.

Ξαναπήρε το αντιαρματικό και βοηθούσε και μένα. Όταν φτάσαμε στη ράχη που δεν ήταν παραπάνω από 1.000 μέτρα κάναμε 2 ώρες. Εμένα με είχαν ξεγράψει. Όταν με είδαν φυσικά το χάρηκαν και φώναζαν:

"Ηρθε ο Βαγγέλης". Ηρθε και ο λοχαγός μου, ο Αναγνωστάκης. Του είπα πως έγινε και με πήγαν στο ορεινό χειρουργείο. Μου έβαλαν μια σκόνη και με κεφαλόδεσαν. Στο μεταξύ τι είχε συμβεί. Οι Γερμανοί από το Μέτσοβο και τα απέναντι χωριά -Ανήλιο, Περιστερί- είχαν από πολύ νωρίς επίθεση. Από τους άλλους που ξεκίνησαν από τη Μπαλτούμα προχωρούσαν 3-4 φάλαγγες. Οι Γερμανοί έφτασαν στο χαλίκι και έβαλαν φωτιά. Μας έρχονταν πισώπλατα. Το άνοιγμα ήταν μεγάλο και γι' αυτό οι δικοί μου υποχώρησαν και πήγαν απέναντι που ήταν ένα ύψωμα σαν οροσειρά. Από τα δεξιά ήταν το Χαλίκι και η Λεπενίτσα και από τα αριστερά το Συρράκο και οι Καλαρρύτες. Η δική μας αμυντική γραμμή υποστηριζόταν από ένα σύνταγμα ανταρτών, κυρίως Θεσσαλών. Εμάς μας έστειλαν στους Καλαρρύτες για ξεκούραση και να μας δώσουν τίποτα να φάμε. Όταν φτάσαμε, ο κόσμος έκρυβε τα πράγματα. Η οργάνωση είχε και εκεί εφόδια για τη Μεραρχία τη δική μας, της Ηπείρου. Εκεί θυμάμαι μας έφτιαξαν σούπα γερμανικιά και μας έδωσαν από ένα κεφαλοτύρι ανα 4 άτομα. Στον καθένα αναλογούσαν 4 οκάδες. Από ψωμί ό,τι υπήρχε. Το 'κοψαν φέτες από 50 δράμια και δεν έφτασε. Το βράδυ μείναμε στους Καλαρρύτες. Από τη γραμμή τη δική μας πсуχία. Το πρωί άρχισε και σε μας. Τι απέγινε δεν είδα, γιατί το πρωί μας ήρθε διαταγή να φύγουμε από τους Καλαρρύτες, και να πάμε βορινά, πάνω από τους Μελισσοουργούς να ελευθερώσουμε τον Αρν. Το τμήμα του ΕΔΕΣ, που χτύπησε εμάς έκανε νότια, προς τα αριστερά και σμίξανε με τους Γερμανούς που έρχονταν από τα Τζουμέρκα. Όταν φτάσαμε βρήκαμε ένα λόχο, που πρέπει να ήταν Μακεδόνες. Αυτοί που μας γλίτωσαν σε λίγο μας είπαν να φύγουμε να

πιάσουμε κάτι υψώματα που υπήρχαν διαβάσεις προς Γαρδίκι και Μελισσοουργούς. Οι διαταγές έρχονταν η μια πίσω από την άλλη. Ούτε ξεραμε τι γινόταν. Εκείνο που άκουγες ήταν παντού ντουφεκιές και κανονίδι. Όταν φτάσαμε σε μια διασταύρωση, είπαν ούτε και γω ξέρω και κάναμε αριστερά προς Γαρδίκι. Μεγάλο χωριό μέσα στα έλσατα. Χαμηλά στη ρεματιά περνούσε ένα ποτάμι. Πιο κάτω -δε θυμάμαι απόσταση- ερχόταν και άλλο από τα δεξιά της Μεσοκώρας που ήταν το στρατηγείο του ΕΛΑΣ. Από τα αριστερά, από Τζιούρτζια, το χωριό του Γιώργου Γκουτζιάρα, ερχόταν και άλλο και κάπου εκεί έσμιγαν και το 'λεγαν στα Τριπόταμα, μας περιποιήθηκαν τα γερμανικά αεροπλάνα. Σαν σφήκες, ένα πίσω απ' το άλλο, άδειάζαν και έφευγαν. Ευτυχώς που όλες έπεσαν στην απέναντι όχθη. Εμείς δεν είχαμε θύματα. Παρακάτω δεν ξέρω, γιατί βάζαν συνέχεια, αφού από τη δεξιά πλευρά (Χαλίκι, Λεπενίτσα, Τζιούρτζια) ερχόταν μεγάλη φάλαγγα προς τα Τριπόταμα. Ηθελαν να παν στο Στρατηγείο, όπως ο Μουσολίνι, που σε 24 ώρες θα έπινε καφέ στην Αθήνα. Δεν έφτασε, ούτε και οι Γερμανοί φτάσαν στη Μεσοκώρα. Γύρισαν πίσω. Εκεί, στα γύρω από τα τριπόταμα υψώματα, την πάθαν όπως οι Ιταλοί στον Καλαμά, στο Καλπάκι.

Τελικά φτάσαμε στο γεφύρι. Εκείνη τη στιγμή περνούσε ο Σαράφης και ο Σαμαρινιώτης για την πρώτη γραμμή! Ξυπόλυτοι, άλλοι πολιτικά άλλοι στρατιωτικά, ταλαιπωρημένοι. Χειρότερα από Ιταλούς αιχμαλώτους. Ήταν η 7η μερα με τα 17 δράμια κουλούρα στο Χαλίκι και τα 50 στους Καλαρρύτες. Εγώ είχα πάρει και ψωμί και κρέας που γράφω πιο πάνω και απ' αυτό έδωσα και στον ξαδελφό μου Τάκη Βουρδούκα.

Ο Σαράφης μας ρώτησε τίνος τμήματος ήμασταν και όταν του είπαμε ότι ήμασταν του 85ου Ηπείρου ξαφνιάστηκε. Φτιάσαν και οι αξιωματικοί, τους είπαμε τι τραβήξαμε, και αμέσως έδωσε διαταγή να πάμε στη Μεσοχώρα, σ' ένα οροπέδιο μέσα στα έλπατα, έβγαινε και ένα κεφάλι ωραίο νερό. Εκεί βρήκαμε το αραλίκι μας. Πλυθήκαμε και χορτάσαμε και ψωμί. Και κάτι παρέξενο για του σημερινούς νέους και νέες. Τα εσώρουχά μας ήταν γεμάτα ψείρα και κόντα. Για να μην κινούνται οι ψείρες βρέχαμε τα ρούχα, τις πιάναμε και τις ρίχναμε στο νερό να ταξιδέψουν. Αν κάποιος είχε κανένα δεύτερο βρακί το έβαζε, δεν είχε δεν έτρεχε και τίποτε. Όπου υπήρχε μαλλί, τις μαζεύαμε και τις ρίχναμε μαζεμένες στο νερό. Τελικά πάλι με ψείρες φύγαμε.

Στο διάστημα που φύγαμε από τους Καλαρρύτες, δε θυμάμαι ακριβώς που, μια ομάδα του λόχου μας ξεκόπηκε. Ήταν ο Γιάννης Σπανός, ο Χριστόφορος Μπουζούλας, ο Γιάννης Μπλιάγκας - δεν τους θυμάμαι όλους. Σε μας έφτασε ότι πέσαν σε ενέδρα και σκοτώθηκαν. Όταν μάθαμε αυτό, το βράδυ βγάλαμε παρασύνημα. Σπανός το σύνημα, Γιάννης η επιστροφή.

Την ενδέκατη ημέρα, περίπου 5-6 Νοεμβρίου, φύγαμε από τη Μεσοχώρα. Στα Τριπόταμα στρίβουμε τώρα δεξιά προς τη Τζούρτζια, που έγινε η μάχη. Την πλήρωσαν καλά οι Γερμανοί. Φτάνομε στη Λεπινίτσα. Εγκαταλειμμένα τα χωριά. Είναι όλοι σκηνίτες και φεύγουν στα χειμαδιά. Φτάνομε στο Χαλίκι. Ήταν καμένο. Ανεβήκαμε στο ύψωμα και περιμέναμε να νυχτώσει. Βροχή και σκοτάδι. Η δουλειά γινόταν με τα παγούρια στη πλάτη που ήταν άσπρα ή κρατιόμασταν από την χλαίνη ή το μπουφάν. Ό,τι είχε ο καθένας. Φτιάσαμε στο Ανθοχώρι και Μ. Πε-

ριστέρι, κάπως έτσι τα 'λεγαν. Κατεβήκαμε στο ποτάμι και από τη Μπαλντούμα και το Βοτονόσι ήταν πουκία. Περάσαμε στη Χρυσοθήτσα νύχτα και φύγαμε για το χωριό Τρίστινο. Δεν ξέρω πως το λένε τώρα. Από εκεί ήταν δάσκαλος Αναστάσιος Μαντέλος, που ήταν δάσκαλος στο χωριό μου το Πεκλάρι. Πήγαμε στο σπίτι του, όπου καθήσαμε περίπου 2 ώρες. Μας έδωσαν από λίγο ψωμοτύρι και φύγαμε για τον Καστανώνα. Εκεί βρήκαμε τη διμοιρία της ΕΠΟΝ που ήταν ο Τόλης Σπανός από το Πεκλάρι και άλλα παιδιά κάτω των 18 χρόνων. Καθήσαμε γύρω στις 10 ημέρες στον Καστανώνα. Εφόδια δεν υπήρχαν. Ευτυχώς υπήρχαν κάσταννα και ήταν η εποχή τους. Μαζέψτε όλο το βουνό, μας έλεγαν. Γεμίσαμε τις τσέπες και τρώγαμε όλη μέρα. Τρώγαμε και δεν μας φάνηκε η πείνα. Υστερα από 10 ημέρες ήρθαν όλα στη σειρά τους. Ηρθαν και οι αγνοούμενοι, που μας είπαν πως σκοτώθηκαν, και έτσι από όλη αυτή την ιστορία των 20 ημερών δεν είχαμε καμία άλλη απώλεια.

Ο τραυματισμός μου - Ο ανασχηματισμός

Όπως προείπα ο 1ος λόχος του 2ου Τάγματος του 85ου Συντάγματος αποτελούνταν από Κοντσιώτες, 25 Πεκλαρήτες, Μαζιώτες, Σαναβίτες και Διστρατιώτες (από εκεί ήταν και ο καπετάνιος Νίκος Ευθυμίου).

Σποραδικά ήταν και από άλλα χωριά της Κόνιτσας και του Ζαγορίου. Από τη Βίτσα ήταν ο λοχαγός Γ. Αναγνωστάκης και 6 αντάρτες, από το Μονοδέντρι ο Παύλος Καθογίτης (;), Β. Κόνιαρης και 2 αντάρτες, από το Τσερβάρι (Ελαφότοπο) 5, από την Αρίστη 2 και 3 από Φραγκάδες. Επίσης άλλοι 2 από Καρνιά. Από την Κόνιτσα ήταν περίπου 150. Το απόγευμα μας συγκέντρωσαν στην εκ-

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝ. ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

Λίγες παλιές αναμνήσεις στο Αντάρτικο

του Βαγγέλη Βουρδούκα

Περί τα τέλη Οκτωβρίου 1943 άρχισαν οι πρώτες διαφωνίες ΕΛΑΣ - ΕΔΕΣ. Ο 1ος λόχος, που ήμουν εγώ, ήταν στους Νεγάδες, το τάγμα στο Σκαμνέλι, ο 2ος και 3ος λόχος στον Καστανώνα και το Γραβενίτι.

Πήραμε διαταγή να φύγουμε απο τους Νεγάδες, με όλα τα πράγματά μας και τον οπλισμό και φτάσαμε δεξιά της Χρυσοβίτσας. Νύχτα περάσαμε το ποτάμι και φτάσαμε στη Γότισσα. Την άλλη μέρα στην Κράψη και στη συνέχεια στο Βαθύπεδο ή Βαθυχώρι. Το περνάμε και παίρνουμε μια χαράδρα ανηφορίζοντας για να βγούμε ίσια πάνω. Στο ύψωμα ήταν όλο το τάγμα με διοικητή τον Γεωργ. Μεσσίνη. Ακούμε από τα δεξιά μας ομοβροντία πολυβόλων. Απόσταση περίπου 1000 μέτρα. Ξαφνιαστήκαμε.

-Κάτω και ακίνητοι, παιδιά, οι Ζερβικοί είναι, φωνάζει ο Μεσσίνης.

Ευτυχώς ήταν κατηφόρα και δεν μας πιάναν οι σφαίρες. Δεν πέρασε λίγη ώρα και ακούμε μυδράλια και κανόνια.

-Παιδιά, άρχισε η επίθεση των Γερμανών με μεραρχίες από Γιάννενα, Ζαγόρια, Κόνιτσα, Μέτσοβο και Γρεβενά σ' όλη την οροσειρά της Πίνδου καθηλωμένοι, θα προχωρούσαμε τη νύχτα. Ξαφνικά ακούμε από το ύψωμα που θα βγαίναμε εμείς πολυβόλα ρώσικα.

-Παιδιά, σωθήκαμε!

Ήταν το τάγμα του Βερμίου με διοικητή τον καπετάνιο Μαύρο. Οι Ζερβικοί την πάτησαν. Νόμισαν πως ήταν τμήμα δικό τους. Ένα τμήμα τους χτύπησε από τα νώτα. Τότε σταμάτησαν τα ζερβικά πολυβόλα από εμάς και χτυπούσαν τους άλλους. Τότε μας φωνάζουν με τον τηλεβόα να προχωρήσουμε.

Όταν φτάσαμε στο ύψωμα είχε σχεδόν νυχτώσει. Μένουμε εκεί ως αργά. Γύρω στις 11 με 12 ήρθαν και οι άλλοι αποκλεισμένοι. Είχαμε 7 τραυματίες από το τάγμα του Βερμίου. Το σημαντικό είναι ότι περιμέναμε επίθεση από τους Γερμανούς. Μείναμε εκεί τρεις μέρες χωρίς ψωμί. Οι μάκες άρχισαν από παντού. Σύνδεσμος από Αρτα είπε ότι οι Γερμανοί είχαν φτάσει στο Βουλγαρέλι και στους Μελισσουργούς. Ο τομέας ο δικός μας, η οροσειρά του Περιστερίου, από Μπαλντούμα ως το Μέτσοβο, ήταν ήσυχος. Το πρωί κατεβήκαμε στο χωριό Χαλίκι. Όπως κατεβαίναμε, δεξιά και αριστερά είχε πάρα πολλές κраниές. Όταν φτάσαμε στο χαλίκι ήπιαμε και νερό και μας έκοψε πονόκοιλος. Ήταν λιακάδα και κυλιόμασταν σε ένα μπαίρι. Μας έφεραν από 17 δράμια κουλούρα μπομποτένια. Ίσια-ίσια που μας άναψε την πείνα. Στο μεταξύ στο Χαλίκι υπήρχαν 10 τόνοι σιτάρι, το οποίο ήταν για μας. Το 85ο σύνταγμα ΕΛΑΣ είχε νερόμυλο. Άρχισε το ζύγωμα και το άλεσμα, αλλά δεν προλάβαμε να φάμε. Το απόγευμα διαταγή να ανεβούμε πάνω στο βουνό Περιστερί. Από εκεί απέναντι δεξιά και είχαμε φάτσα τη Μπαλντούμα. Κακώς του κάκου φτάσαμε. Όσοι μπορούσαν τραβούσαν μπροστά και σε κάθε διασταύρωση άφηναν και από έναν για να ξέρουμε που πάμε. Τελικά φτάσαμε στο ύψωμα. Ευτυχώς το βράδυ δεν έγινε τίποτε. Το πρωί γύρω στις 9 με 10 μας ειδοποιούν από το πατατηρητήριο ότι έρχονται οι Γερμανοί. Προχωρήσαμε πέρα από το ύψωμα, εκεί που άρχιζαν οι χαράδρες. Ο λόχος μας κάλυπτε τις 2. Η τρίτη από αριστερά

ήταν ακάλυπτη. Τα κανόνια από τη Μπαλτούμα βάζαν συνέχεια. Οι Γερμανοί προχωρούσαν. Ο λοχαγός μου Αναγνωστάκης Π. ήταν δίπλα μου. Είδε ότι χρειαζόταν ενίσχυση. Τρέξε, μου λέει, να ειδοποιήσεις το λόχο του Βοριά, να βρεθεί έστω και μια διμοιρία μπροστά. Στα 50 μέτρα πέφτει η πρώτη οβίδα. Ευτυχώς το έδαφος ήταν κωματώδες και με σκέπασαν χώματα. Σηκώθηκα, τινάχτηκα, δεν είχα πάθει τίποτε. Φώναζαν τα παιδιά: -Χτύπησες;

-Οχι. Φεύγω και γυρίζω πίσω από τη ράχη. Ο Κώστας Λάμπας του Θωμά από την Κουτσούφλιανη τότε και ο Νικόλαος Σπανός του Σαράντη από το Πεκλάρι -ζούνε και οι δυο ήταν μεταγωγικοί του λόχου μας και είχαν φέρει από μισή οκά ψωμί σταρένιο και από μισή οκά κρέας ψητό για τον καθένα. Φτάνω εκεί. -Τι γίνεται Βαγγέλη;

-Γερμανοί έρχονται.

Πήρα το μερίδιό μου και έφυγα. Εφτασα πέρα και φώναξα: -Είμαι αγγελιοφόρος του 1ου λόχου. Μια διμοιρία να πάει δεξιά στη χαράδρα. Ερχονται Γερμανοί. Πράγματι πήγαν. Εγώ πήρα το δρόμο της επιστροφής. Οπως προχωρούσα έβλεπα τα ζώα. 200 μέτρα πριν φτάσω οι Γερμανοί είχαν βγει στη ράχη. Μου ρίχνουν με το μυδράλιο. Παρά τρία γλίτωσα. Το πηλίκο και τα μαλλιά μου είχαν καεί και με πονούσε το κεφάλι. Επεσα κάτω ακίνητος. Οι Γερμανοί νόμισαν ότι με σκότωσαν και περίμεναν τον πρώτο που θα ερχόταν να μας βρίσκαν δυο μαζί. Για καλή μου τύχη, αυτοί που με χτύπησαν από τη ράχη και κάναν τον κατήφορο έπεσαν πάνω στο κρέας και το ψωμί. Αρπαξα την ευκαιρία. τα πόδια στις πλάτες και σε λίγο να'μαι κάτω στη ρεματιά. Με είδαν και με άρχισαν στο ντουφεκίδι. Ήταν αργά. Είχα απομακρυνθεί γύρω στα 600 μέτρα και τραβούσα

σαν ο στραβός στον Αδη. Μπροστά στα 200 μέτρα βλέπω άλλη φάλαγγα Γερμανών. Κατέβαιναν προς τη χαράδρα. Γυρίζω δεξιά. Εκεί ήταν μια στροφή. Παίρνω την ανηφόρα. Δε με βλέπουν οι Γερμανοί. Είχα προχωρήσει περί τα 200 μέτρα. Βλέπω το Γιάννη Μπλιάγκα από το χωριό μου, το Πεκλάρι. Ήμασταν στον ίδιο λόχο. Και αυτός την ίδια περίπτωση είχε πάθει. Ήταν τελευταίος, είχε όμως δει τους άλλους. Σιγουρεύτηκα πια ότι βρήκα τους δικούς μου. Τους φτάνω. Δεν μπορούσαν να πάρουν τα πόδια τους. Ήταν η πεμπτη μέρα χωρίς ψωμί. Εμείς φάγαμε τα κρέατα και μας έπιασε κόψιμο. Το κρέας και το ψωμί το έφαγαν οι Γερμανοί. Μόνον εγώ πήρα το μερίδιό μου. Θυμάμαι το μακαρίτη τον ξαδελφό μου Τάκη Βουρδούκα. Είχε ένα αντιαρματικό που οι σφαίρες του ήταν 20 πόντους. Ήταν για τα αυτοκίνητα. Ήταν ξαπλωμένος ανάσκελα, εξαντλημένος. Δεν μου είπε συναγωνιστή. -Αμάν, ξάδελφε, μου είπε, πάρ' το δεν μπορώ. -Εντάξει, ξάδερφε. Κάθομαι κάτω και βγάζω από το σακκίδιο λίγο κρέας και λίγο ψωμί που μου είχε μείνει. Μόλις τα είδε, έκανε σαν τρελός. -Πού τα βρήκες, ξάδερφε, σε καμιά καλύβα. -Οχι, για μας ήταν, αλλά τα 'φαγαν οι Γερμανοί. Αφού έφαγε αυτό το λίγο, είπαμε να φύγουμε. Κάνω να σηκωθώ να πάρω το αντιαρματικό. Μου 'ρθε ζαλάδα και κάθομαι.

-Τι έπαθες, μου λέει ο Τάκης. -Ζαλίστηκα και πονώ στο κεφάλι.

-Τα πούλησες, ξαδερφάκι.

-Μου τα 'φαγαν οι Γερμανοί με μια ριζιά, ξάδελφε.

Ξαναπήρε το αντιαρματικό και βοηθούσε και μένα. Όταν φτάσαμε στη ράχη που δεν ήταν παραπάνω από 1.000 μέτρα κάναμε 2 ώρες. Εμένα με είχαν ξεγράψει. Όταν με είδαν φυσικά το χάρηκαν και φώναζαν:

κλήσια να μας μιλήσουν για όλη αυτή την τραγωδία με τους Γερμανούς και ΕΔΕΣ. Κόνιτσα, Ζαγόρι, Μέτσοβο δεν ξαναήρθαν του ΕΔΕΣ. Πέρα από το ποτάμι οι Ζερβικοί. Επειδή ο δικός μας ο λόχος ήταν συγκεντρωμένος, είπαν να παραμείνει όπως ήταν και να πάει στη βάση του στο Κουκούλι. Εκεί θυμάμαι το μακαρίτη Βασίλη Σπανό, που ήταν διμοιρίτης. Συζητήσαμε. Αρκετά καθήσαμε στα Ζαγόρια. Τώρα έπρεπε να πάμε στην Κόνιτσα, να πάμε και στα σπίτια μας. Μας έφαγε η ψείρα και είχε γίνει και το τάγμα Κόνιτσας, με ταγματάρχη το Γεωργούλα, που ήταν αδύναμο και είχε όλο μαζέματα. Η πρώτη εκστράτευση που έγινε αρχές Ιούλη του 1943 μάζεψε όλη τη λεβεντιά από 17 έως 30 χρόνων.

Όπως πάντα, οι Ζαγορίσιοι ήταν δημιουργικοί άνθρωποι. Δεν υπήρχε χωριό που να μην είχε δημοσίους υπάλληλους και στρατιωτικούς. Αναφέρω από την εποχή του Αλήπασά τον Μάνθο Οικονόμου από το Τσεπέλοβο (Γραμματέα του Αλή).

Για να καταλήξω...τότε, το 1943, η Κόνιτσα και τα χωριά της, που το 80% του πληθυσμού ήταν εργατοαγρότες, ήταν του Ε.Λ.Α.Σ. Αντίθετα οι Ζαγορίσιοι, που ήταν γραμματισμένοι, κατά το 80% ήταν του ΕΔΕΣ. Και επανέρχομαι στη συγκέντρωση στην εκκλησία στον Καστανώνα. Επιμέναμε για την Κόνιτσα. Ο Αναγνωστάκης, ο λοχαγός μας, είπε ότι θα πάμε στο Τσεπέλοβο προσωρινά και ότι θα μας έδινε από 10 ημέρες άδεια σε όλους. Θα πάτε στην Κόνιτσα, είπε, σε είκοσι ημέρες. Πολλοί δεν τον πίστεψαν και έφυγαν. Εγώ ήμουν σε αποστολή με το Λάμπρο Ντίνο από την Καλλιθέα. Όταν γυρίσαμε, είχαν φύγει. Ο διοικητής μας έδωσε από 10 μέρες άδεια και πήγα γρηγορότερα στο Πεκλάρι.

Τελικά έγιναν όλα: Η έδρα του Συντάγματος στο Τσεπέλοβο, το Τάγμα στη Μπάγια (Κήπους), ο 1ος Λόχος, που ήμουν και γω στο Κουκούλι, στον Καστανώνα και το Γρεβενίτι από την άλλη ο 2ος και 3ος Λόχος, για να ελέγχει το δρόμο που πάει Τσερβάρι, Σουδενά και Βίτσα, με το όνομα "Φρίξος". Το δεύτερο ήταν πριν από τους Ασπραγγέλους (Δοβρά), ψηλά στο ύψωμα, στη διασταύρωση που πάει για τη Βίτσα και Κήπους, με το όνομα "Ντραγάτηδες". Η διοίκηση πάλι η ίδια: Λοχαγός ο Γ. Αναγνωστάκης από τη Βίτσα, καπετάνιος ο Νίκος Ευθυμίου από το Δίστρατο και πολιτικός καθοδηγητής ο Βασίλης Κόνιαρης από το Μονοδέντρι.

Χειμώνας 1944. Με τον ανασχηματισμό ήρθαν πάλι Κονιτσιώτες. Αυγάτισαν και οι Ζαγορίσιοι. Είχαμε και φούρνο. Φούρναρης ο Παύλος Βασδέκης από τη Βίτσα και ο Χαρίσης Μπάρμπας από το Μάζι Κόνιτσας. Μάγειρας ο Κώστας Γκόγκος από την Εξοχή Κόνιτσας. Εξασφαλίσαμε μισή οκά ψωμί μπομποτά, φασολάδα, φακή και μπλιγούρι. Το πρωί κουρκούτι στο παγούρι, δηλ. λίγο αλεύρι που θόλωνε το νερό. Ζεστό ήταν ωραίο. Έλλειμμα είχαμε πολύ με τον καπνό. Εδώ θα κλείσω με τον Γ.Γκουζιάρη, όπως και άρχισα. Εκτός από τις πονηριές που έκανε στην Κόνιτσα με τις μηνυσάρες και τους νόμους. Και στο αντάρτικο έκανε τις ματσαραγκιές. Τον θυμάμαι σαν τώρα. Είχε μια χλαίνη ιταλική, μακριά μέχρι τον αστράγαλο, με βαθιές τσέπες. Ζητούσε καπνό και το χαρτί δικό του. Του έδινες την νταμπακέρα ή τη σακούλα, σε έπιανε με την κουβέντα, έβαζε καπνό, έστριβε και το μάζευε στα χέρια, έστριβε κι άλλα δύο και τα κατακωνίαζε στην τσέπη...

Η ΛΟΥΤΡΟΠΟΛΗΚΑΒΑΣΙΛΩΝ (Ηθογραφία)

Για τα λουτρά των Καβασίλων γενικά, έχω ασχοληθεί σε προηγούμενο τεύχος του περιοδικού "ΚΟΝΙΤΣΑ". Σήμερα θα κάνω κάποιας άλλης μορφής, εξιστόρηση συμβάντων, από αυτά που συζητιούνται μέσα στη "Γούρνα". Είναι ευνόητο, ότι όλος τούτος ο κοσμάκης, υποφέρει από κάτι. Και τρέχει να βελτιώσει την κατάσταση της υγείας του. Έχω μια γραπτή μαρτυρία από ένα λουόμενο, Κώστα το όνομα, υπάλληλο στη Νομαρχία Ιωαννίνων (Υπηρεσία απολύμανσης), που τον γνώρισα στις 6-8-1993. Είχα, μου είπε, μια μετατόπιση θωρακικού σπονδύλου, και ήμουν κατάκοπος για καιρό. Τι φάρμακα, τι γιατρούς, μα δυστυχώς όλα απέβηκαν άκαρπα. Ήρθα με τη γυναίκα μου, εδώ σ' αυτή τη γούρνα, με μια ψηλή και μια κοντή πατερίτσα. Ύστερα από επτά μέρες, μπόρεσα και πέταξα τις πατερίτσες, έμπαινα και έβγαίνα στο νερό μόνος μου, και ταξίδευα Γιάννινα-Κόνιτσα, μόνος μου. Πέρασαν πέντε χρόνια από τότε, και με βλέπετε, ότι είμαι καλά. Τελείως βέβαια όχι, αλλά δεν υποφέρω όπως πρώτα.

Ανάφερα αυτό το περιστατικό, σαν παράδειγμα. Δεν υπάρχουν καταχωρημένες θεραπείες σε κάποιο βιβλίο. Διαδίδονται όμως πολλά και διάφορα, από πολλούς.

Ο "κοσμάκης" αφηφάει όποια ντροπή, και μέσα στη "γούρνα που κόχλαζε" (Γιαν. Λυμπερόπουλος) βλέπει κανείς, τα διάφορα διαμετρήματα σωματικού βεληνεκούς, να ποικίλουν, ανάλογα με την ηλικία. Μέσα στο νερό, οι συζητήσεις καλύπτουν όλο το επιστητό. Θέματα κοινωνικά, πολιτικά, οικονομικά, θρησκευτικά κλπ. είναι αυτά που κυριαρχούν.

Λέει κάποια: Ο άνδρας αλοί, να μη χηρέψει. Ένας 72 χρονών πήρε μια 40 χρονών. Άκουσα ότι....τον δέρνει κι όλας. Καλά να πάθει, ποιός τούπε να πάρει τόσο νέα. Και αρχίζει η συζήτηση, κυρίως μεταξύ των γυναικών. Τι τον ήθελε η καημένη αυτόν το γέρο. Προτιμότερο ήταν να κάτσει ανύπανδρη, παρά να πλένει παλιοβράκια. Απαντάει άλλη: Ήταν φτωχή και έρμη. Έπρεπε να λύσει το οικονομικό της πρόβλημα. Συμπληρώνει κάποια τρίτη. Κακό πράγμα να δέρνει ο ένας τον άλλο. Ή να χάσει την εμπιστοσύνη το ζευγάρι. Ακούστε να σας πω τη γνώμη μου, λέει κάποιος "ανήρ". Και το ένα και το άλλο, είναι εξ ίσου καταδικαστέο. Πρέπει να κυριαρχεί η αγάπη του θεού στο ανδρόγυνο, και να είναι σεβαστό το Μυστήριο του Γάμου.

Αλλωστε "ο ανήρ εστι κεφαλή της γυναικός, καθώς και ο Χριστός κεφαλή της Εκκλησίας". Ας μη ξεχνούμε, πως η γυναίκα είναι ισότιμη με τον άνδρα, και κατέλαβε στην κοινωνία μας όλες αυτές τις υψηλές θέσεις. Έγινε οικονομικά ανεξάρτητη, γιαυτό και απαιτείται λεπτότερος χειρισμός καλύτερης συμπεριφοράς εκ μέρους του άνδρα. Η εποχή, που ήταν δούλη, ή πράγμα (RES) πέρασε ανεπιστρεπτί.

Κάποιος άλλος λουόμενος, αλλάζει τη συζήτηση και πηγαίνει στα παιδιά την κουβέντα. Τι θα γίνει με τα παιδιά και τα εγγόνια μας, που δεν θέλουν να εργαστούν, και αρπάζουν το πεντακοσάριο το βράδυ και πηγαίνουν για να πιουν "τον φραπέ" με καλαμάκι, και όχι μόνοι τους, παρακαλώ, αλλά με τις φίλες τους.

Τα σύγχρονα ήθη των καιρών μας, δεν επιτρέπουν στον πατέρα και στη μάνα να κάνει

παρατήρηση στα παιδιά. Η αντίδραση είναι άμεση και προσβλητική. Ουαί στην εποχή μας, και μόνον.

Η συζήτηση καταπιάνεται με την ακρίβεια στις μέρες μας. Πως θα βγεί πέρα ένας οικογενειάρχης με τις 45 χιλ. του ΤΕΒΕ. Καλά, αν έχει δικό του σπίτι. Αν όμως έχει, νοίκι και παιδιά στακτοποίητα, πως να τα βγάλει πέρα, με τη σημερινή ανεργία; Με τη σημερινή τεμπελιά των νέων; Τα κακά που συμβαίνουν σήμερα, οι κλεψιές, οι φόνοι, οι απάτες κλπ. κατά ένα λόγο έχουν αιτία, την ανεργία που κυριαρχεί, σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Μιά άλλη λουομένη, που πήγε στη Γερμανία και δούλεψε χρόνια, άνοιξε κουβέντα για την καθαριότητα. Χαρτάκι πουθενά δεν βλέπεις. Όλα λάμπουν. Μια μέρα κάποιος (όχι γερμανός) πέταξε ένα άδειο κουτί τσιγάρων στο δρόμο. Τον έπιασε αμέσως ο αρμόδιος στην καθαριότητα, και πλήρωσε επί τόπου πεντακόσια μάρκα, πρόστιμο, παρακαλώ. Κάποιος άλλος έλληνας, σπάθμευσε παράνομα το αυτοκίνητο, και πλήρωσε χίλια μάρκα πρόστιμο. Και διερωτήθηκε: Γιατί αυτοί που επιστρέφουν στην Ελλάδα, δεν φέρνουν τις καλές συνήθειες που γνώρισαν στη Γερμανία, αλλά γίνονται πάλι οι ίδιοι, όπως πριν μεταναστεύσουν; Πως να αλλάξει τρόπο ζωής αυτός ο τόπος, αφού οι άνθρωποι που τον κατοικούν μένουν αμετάβλητοι; Κάποιος άλλος "ανήρ" έκαμε λόγο για αυτά που συμβαίνουν σήμερα στην διοικούσα εκ-

κλησία. Τι είναι λέει, αυτό το κακό που γίνεται σήμερα με τους δεσποτάδες; Τι παράδειγμα θα δείξουν στους χριστιανούς των ή την εκμετάλλευση που κάνουν γι' αυτό οι αιρετικοί! Σ' αυτόν απάντησα προσωπικά. Άκου άνθρωπέ μου.

Και οι δεσποτάδες είναι και αυτοί άνθρωποι σαν και μας και έχουν πολλές, μάλιστα αδυναμίες. Τους πειράζει πιά πολύ ο "δαίμονας". Αν πρυτάνευε και αν κυριαρχούσε η Χάρη του Θεού και σ' αυτούς θα είχαμε τότε καλλίτερους πιστούς και σωστότερους ποιμένες. Αφού εμείς είμαστε αλλοτριωμένοι στους καιρούς μας και ο Θεός μας στέλλει, ισάξιους ποιμένες. Το "προζύμι" χάλασε όλο. Θέλει ριζική ανακαίνιση.

Εμείς να ζητάμε μόνο το έλεος του Θεού. Η Εκκλησία δεν έχει ανάγκη υποστήριξης από κανένα. Είναι θείο καθίδρυμα και έχει Ιδρυτήν και Τελειωτήν τον Κύριον, και "Πύλαι άδου ου κατισχύσουσι αυτής" Πολλάκις, του συμπληρώνω, αναφέρει η ιστορία, ότι η Εκκλησία μας, διήλθε δια πυρός και σιδήρου, από εχθρούς που την πολεμούσαν λυσωδώς, αλλ' εξήλθε εις αναψυχήν, και όλοι, μα όλοι τους "ελάκτισαν προς κέντρα!" Η Ορθοδοξία μας, ποτέ δεν θα πάθει τίποτε.

Αυτά τα λίγα αντιπροσωπευτικά δείγματα από τις πολλές συζητήσεις μέσα στο ιαματικό νερό των Καθασίλων και ελπίζω, προσεχώς να παραθέσω και άλλα.

Αχιλλεύς Γ. Κολιός Κόνιτσα

"ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΠΑΛΙΟΥ ΚΑΙΡΟΥ"

Προτού αναφερθούμε στο γάμο, θα αναφέρουμε λίγα στοιχεία για την γνωριμία του γαμπρού και της νύφης. Ο λόγος του γαμπρού και της νύφης δινόταν από τους γονείς χωρίς οι ίδιοι να το γνωρίζουν και σε μικρή ηλικία. Πολλοί όμως νέοι διάλεγαν μόνοι τους τις κοπέλες στα πανηγύρια και στους γάμους. Εκεί ο νέος έβλεπε μια κοπέλα και αφού του άρεζε έλεγε στον πατέρα του ή την μητέρα του, και εκείνοι πήγαιναν στους γονείς της κοπέλας και την ζητούσαν. Μετά καλούσαν και ρωτούσαν την κοπέλα αν θέλει τον νέο κι αν απαντούσε "ναι" όλα ήταν εντάξει. Σύντομα γινόταν οι αρραβώνες στο σπίτι της κοπέλας, όπου πήγαιναν ο γαμπρός με τους συγγενείς του, ο παπάς του χωριού και ο κουμπάρος. Εκεί άλλαζαν τα δαχτυλίδια, έκαναν δώρα πολύτιμα στη νύφη και το γαμπρό και όριζαν την ημερομηνία του γάμου.

Ο γάμος άρχιζε την Πέμπτη. Ο γαμπρός έστελνε με τους συγγενείς του ένα "σινι" με τα στολίδια της νύφης. Κατόπιν έπαιρναν τα προικιά από το σπίτι της και τα πήγαιναν πότε με τα πόδια, πότε με τα άλογα στο σπίτι του γαμπρού, όπου θα έμεναν μετά το γάμο. Εκεί οι νέες στόλιζαν το νυφικό κρεβάτι, κι όλοι μαζί το ασημώνανε, χορεύανε και τακτοποιούσαν τα προικιά. Έπαιρναν ένα αγόρι μωρό, το έβάζαν στο κραβάτι κι έπαιζαν μαζί του. Ακόμη την Πέμπτη ζύμωναν στο σπίτι του γαμπρού, την κουλούρα. Οι συγγενείς του πήγαιναν στη βρύση, έπαιρναν νερό και γύριζαν για να ζυμώσουν την κουλούρα. Την κουλούρα την ζύμωνε η αδελφή του γαμπρού ή η πρώτη εξαδέλφη του. Όλοι κερνούσαν κέρματα πάνω στο

ζυμάρι. Όποια ζύμωνε την κουλούρα, έπαιρνε τα κέρματα με το στόμα. Στο τέλος έβαζε τη ζύμη στο πλαστήρι, το έβαζε στο κεφάλι κι όλοι μαζί χόρευαν. Την κουλούρα την έψηναν στη γάστρα, στο σπίτι ή στο φούρνο με γλέντι και τραγούδια. Την ημέρα του γάμου την έκοβαν μικρά κομματάκια και τα μοίραζαν σ' όλους μετά τα στέφανα αντί για κουφέτα, αφού είχαν επιστρέψει οι καλεσμένοι στο σπίτι.

Το Σάββατο το βράδυ η νύφη έκανε το κορπιομάζωμα στο σπίτι της. Καλούσε νέες κοπέλες, τρώγανε χορεύανε και γλεντούσαν, ενώ ο γαμπρός γλένταγε με τους φίλους του στο δικό του σπίτι.

Την Κυριακή το πρωί οι καλεσμένοι του γαμπρού πήγαιναν στο σπίτι του με μια πλόσκα -ξύλινο μικρό βαρελάκι- στολισμένο με λουλούδια, και οι καλεσμένοι της νύφης πήγαιναν στο σπίτι της επίσης με μια πλόσκα στολισμένη. Και στα δυο σπίτια γινότανε τραπέζι στους συγγενείς χωριστά.

Στο σπίτι του γαμπρού τραγουδούσαν, ξύριζαν και στόλιζαν το γαμπρό.

Ελεγαν το τραγούδι: "Βρε χρυσέ μπαρμπέρη με αργυρό ξυράφι", κι άλλα διάφορα. Το ξύρισμα γινόταν αργά για να κερνάνε οι συγγενείς και οι φίλοι τον κουρέα. Στόλιζαν επίσης το μπαϊράκι (σημαία) με λουλούδια. Κατά τις 4 η ώρα το απόγευμα ξεκινούσαν από το σπίτι του γαμπρού με το μπαϊράκι μπροστά. Τον γαμπρό τον κρατούσαν ή τα αδελφια του, ή οι πλησιέστεροι συγγενείς του και ακολουθούσαν όλοι οι καλεσμένοι με τα όργανα πηγαίνοντας στο σπίτι της νύφης. Όταν έφταναν στο σπίτι της νύφης, πρώτος πήγαινε ο καλεστής του γαμπρού με

την πλόσκα γεμάτη κρασί και την αντάλασσε με την πλόσκα του καλεστή της νύφης. Μόλις έφταναν στην είσοδο του σπιτιού της νύφης τραγουδούσαν:

Ξύπνα περδικομάτα μου κι ήρθα στη γειτονιά σου χίλια καλούδια σου 'φερα να ρίξω στην ποδιά σου", κλπ.

Μπαίνουν στο σπίτι της νύφης και κάθονται στον οντά, προσφέρουν κρασί και μεζέ και στο γαμπρό τηγανητά αυγά. Συνήθως ο γαμπρός κάθεται με τον κουμπάρο, την κουμπάρα, τον βλάμη και τους υπόλοιπους συγγενείς. Τότε ο Βλάμης πηγαίνει στη νύφη να της φορέσει τα παπούτσια που της έφερε ο γαμπρός. Αφού της τα φορέσει, τα αδέρφια της πιάνουν και ξεκινούν το χορό. Όταν φτάνουν με χορό στην πόρτα του σπιτιού για να βγουν έξω, βάζουν στο κατώφλι ένα ποτήρι κρασί που το κλωτσάει η νύφη για να σπάσει. Τότε οι κοπέλες και τα όργανα τραγουδάνε το τραγούδι του αποχωρισμού:

" Έχε γεια μανούλα μου, έχε γεια πατέρα μου και σεις αδέρφια μου και ξαδέρφια μου και σεις γειτόνισσές μου" κλπ.

Έτσι ξεκινούν για την εκκλησία, μπροστά η νύφη με τους συγγενείς της κι ακολουθεί ο γαμπρός με τους συγγενείς του και τα όργανα. Όταν η νύφη έφτανε στην εκκλησία, περίμενε στην είσοδο τον γαμπρό κι έμπαιναν μαζί στην εκκλησία. Ακολουθούσαν ο κουμπάρος και η κουμπάρα και οι υπόλοιποι συγγενείς.

Στην εκκλησία γίνεται το μυστήριο του αρραβώνα και μετά το μυστήριο του γάμου. Αφού τελειώσει το μυστήριο αμέσως αρχίζει ο χορός.

Κι αυτό γινόταν επειδή δεν ήταν δυνατό να εξυπηρετήσουν όλους τους καλεσμένους στο σπίτι και χόρευαν στο γαγιάτι της εκκλησίας, ή στην πλατεία του χωριού. Μόλις έ-

βγαιναν από την εκκλησία τα όργανα έπαιρναν το τραγούδι του κουμπάρου:

" Κουμπάρε που στεφάνωσες τα δυο τα κυπαρίσσια, να σ' αξιώσει ο Θεός να ρθεις και στα βαφτίσια".

Πριν βασιλέψει ο ήλιος φεύγουν όλοι μαζί για το σπίτι του γαμπρού με τα όργανα γλεντώντας. Μόλις φτάσουν στο σπίτι του γαμπρού οι συγγενείς τραγουδούν:

" Έβγα πεθερά στη σκάλα, με το μέλι με το γάλα", κλπ.

Εκεί περιμένει η πεθερά τη νύφη με δυο ψωμιά και μια τουλούπα μαλλί. Η νύφη προσκυνάει τρεις φορές, και αλείφει την πόρτα με μέλι που της δίνει η πεθερά της, σταυρωτά.

Η πεθερά βάζει στη νύφη τα ψωμιά κάτω από τις μασχάλες της ανά ένα με την τουλούπα. Τα νιόγαμπρα μπαίνουν μέσα στο σπίτι και ακολουθούν οι λοιποί συγγενείς, που κάθονται σε ξεχωριστό δωμάτιο. Η νύφη βγάζει το νυφικό βάζει άλλο φόρεμα και μαζί με τον γαμπρό κερνούν τους καλεσμένους.

Η νύφη κρατάει το γλυκό και ο γαμπρός το νερό. Αφού κεραστούν όλοι φεύγουν και το βράδυ τους καλούν όλους στο τραπέζι. Σε πολλά χωριά της επαρχίας μας συνήθιζαν οι καλεσμένοι να πηγαίνουν το "κανίσκι", δηλαδή κρέας, ψωμί, κρασί και άλλα για το τραπέζι του γάμου. Ο γαμπρός και η νύφη τρώνε στο ίδιο πιάτο, με το ίδιο κουτάλι ή πηρούνι και πίνουν νερό, ή κρασί από το ίδιο ποτήρι. Οι συγγενείς σηκώνονται όρθιοι με τα ποτήρια στα χέρια και αρχίζουν τις "εντολές" (ευχές), όπως: "το πρώτο πίνω εις υγείαν των νεονύμφων "να ασπρίσουν, να γεράσουν σαν τα ψηλά βουνά", μετά εις υγείαν του κουμπάρου "να σε δούμε και με λάδι κουμπάρε" και άλλες.

Κατόπιν αρχίζει ο χορός ο οποίος κρατάει μέχρι το πρωί, που όλοι πηγαίνουν στα σπίτια τους. Την επόμενη Πέμπτη τα νιόπαντρα και οι συγγενείς πηγαίνουν στους κουμπάρους επίσκεψη. Την Κυριακή μετά το γάμο

πηγαίνουν στην εκκλησιά συνοδεία με τους κουμπάρους, τους γονείς και άλλους συγγενείς.

Λουκάς Εζνεπίδης

Εσωτερική Σύγκρουση

Κι έγινε πέρασμα ζωής,
η πιο ωραία έμπνευση
αναρριχήθηκε σε γρανάζι εξουσίας,
η πιο εύρωστη επιθυμία
νότισε το βραχάκι του μυαλού,
από μια μόνη φτέρη,
κι υποκλίθηκε μπρος σ' ένα χαρομήλι,
το κόκκινο της παπαρούνας.
Κι έγινε βάσανο ζωής,
ο νόστος του καλοκαιριού,
ζητώντας σ' αδιέξοδη μήτρα,
γέννας ωδίνες,
ευαγγέλια και θεωρίες,
αλλοτινής πρόσβασης
σ' αισθήσεις και αισθήματα.
Κι έγινε σιγανός ψίθυρος,
η πρωϊνή δροσιά,
σε κάμπο απροσπέλαστο,
ποιητικής ενδείας
πορφυρός χιτώνας,
Σε τόσο ευδαίμονα εποχή
δηλώνει επαίτης λέξεων.
Και τώρα είπε, δεν ωφελεί
η ανέξοδη ρητορική
ετούτο το σοκάκι,
έχει κι αυτό το τίμημά του,
βαρύ φορτίο,
από πολλών γενιών
περπατησιά,
και λίκνο άλλης εποχής,
μα σημερινής ευθανασίας
ακριβό χαπάκι.

Πασχάλη Αγνή
Κόνιτσα

ΒΡΑΔΙΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ενώπιον πυκνού ακροατηρίου, παρόλο το καύσωνα στις 24/6/93 ο κ. Σπύρος Πηλός παρουσίασε το βιβλίο "Ανάγκες και Άπειρο" του συγγραφέα Στυλιανού Νούτση, συμπατριώτη μας από το Ασημοχώρι Κονίτσας στο Πνευματικό Κέντρο Δήμου Αθηναίων "Αίθουσα Αντώνη Τρίτση". Το κοινό παρακολούθησε με ιδιαίτερο ενδιαφέρον την παρουσίαση του βιβλίου και έλαβε μέρος στη συζήτηση που ακολούθησε.

Την εκδήλωση μεταξύ άλλων παρακολούθησαν. Αντιπρόσωπος της εκκλησίας και βουλευτές της Ν.Δ. κ.κ. Κ. Χαραλαμπόπουλος, Μ. Σιδέρης και Ι. Καγενός, εκπρόσωποι της Πανελληνίας Ένωσης Απόστρατων Αξιωματικών και Σωμάτων Ασφαλείας, Βιοτεχνικών, Οργανώσεων του ΑΧΕΠΑΝΣ Αμερικής κ.κ. Κ. Σταματόπουλος, Τομ Λαΐους, Τ/α της Αστυνομίας Πόλεως κ. Γ. Ακριβάκης, ο Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Αδελφοτήτων Επαρχίας Κόνιτσας κ. Μ. Μαρτσέκης, η κ. Πρόεδρος του Συλλόγου Γυναικών Κηφισίας κ. Μ. Γαρουφαλιά και η κ. Α. Καφετζή μέλος Δ.Σ. του άνω Συλλόγου καθηγήτρες Πανεπιστημίου, ο π. Ταμεάρχης της ΕΤ 2 κ. Η. Παπουτσής και άλλοι.

Φιλικά
Τάκης Σδούκος
Αθήνα (Λυκόρραχη)

Εγκαίνια του Ηπειρωτικού Σπιτιού

Μέσα σε μιά ζεστή και φορτισμένη από συγκίνηση ατμόσφαιρα έγιναν την Κυριακή 6 Ιουνίου τα εγκαίνια του Ηπειρωτικού Σπιτιού.

Παρέστησαν οι ελληνοθρησκευτικές μας αρχές και Αυστραλοί επίσημοι.

Ιδιαίτερη εντύπωση έκανε η προσφώνηση του προέδρου Χαράλαμπου Σιώρου ο οποίος φανερά συγκινημένος ευχαρίστησε, τα μέλη της Ένωσης για την υποστήριξή τους, τονίζοντας ότι χωρίς αυτήν δεν θα ήταν δυνατόν να υπάρχει το Ηπειρωτικό Σπίτι.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το Ηπειρωτικό Σπίτι το βλέπει ο πρόεδρος και το συμβούλιό του σαν εστία μέσα στην οποία θα διατηρηθούν

τα ηπειρωτικά, πολιτιστικά στοιχεία και θα αναβιώσουν τα όμορφα ηπειρωτικά έθιμα. Κατάρτιση βιβλιοθήκης θα είναι από τους πρώτους στόχους της ένωσης. Πίνακες με τα ονόματα των διοικητικών Συμβούλων του κεντρικού και του γυναικείου καθώς και των ισοβίων μελών σε περίοπτη θέση της αίθουσας μαρτυρεί την αναγνώριση της προσφοράς των εργατών της πανεπιστημιακής Ένωσης, μεγάλης σημασίας είναι το γεγονός ότι το Σώμα της Πανηπειρωτικής Ένωσης αποτελούν τρία σωματεία τα οποία ενώθηκαν το ΜΑΗ του 1991.

Έχοντας σήμερα ως αρχή το εν τη ενώσει η ισχύς δουλεύουμε εντατικά για την υλοποίηση των υψηλών στόχων μας.

Σιώρος Χαράλαμπος Πρόεδρος Πανηπειρωτικής Ένωσης

ΜΙΑ ΑΞΕΧΑΣΤΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΣΤΗΝ ΠΟΥΡΝΙΑ

Η 10η Αυγούστου 1993 θα μένει αξέχαστη στην μνήμη όλων των χωριανών και των ξένων προσκεκλημένων που βρέθηκαν την ημέρα αυτή στην πλατεία του χωριού. Προσκεκλημένοι του Συλλόγου μας για ανταλλαγή πολιτιστικών εκδηλώσεων επισκέφθηκαν το χωριό μας 22 μέλη του πολιτιστικού Συλλόγου της πόλης Κάλμαρ της Σουηδίας. Τους έγινε θερμή και φιλική υποδοχή από τους χωριανούς και συγκινημένοι οι φιλοξενούμενοί μας οδηγήθηκαν στο Κουλούρι του βαθύσκιου πλάτωνα για το μεσημεριανό φαγητό. Όλη η υπόλοιπη πλατεία κάτω από τον δροσερό ίσκιο του πλάτωνα, είχε στρωθεί με τραπέζια για να καθίσουν όλοι οι χωριανοί. Σε λίγο όλοι οι χωριανοί σαν μια οικογένεια εκθέτοντας και προσφέροντας ο ένας στον άλλο τους εκλεκτούς μεζέδες και τις πατροπαράδοτες πίτες που ο καθένας είχε φτιάσει, μαζί με το ψητό αρνάκι που πρόσφερε ο Σύλλογος, άρχισε το φαγοπότι. Η εικόνα ήταν ανεπανάληπτη. Το θέαμα συναρπαστικό αλλά και συγκινητικό. Η χαρά, η αγάπη, το χαμόγελο, δεν έλειπε από κανένα.

Στιγμές και εικόνες που πάντα θα νοσταλγείς και θα θέλεις να ζεις. Σε λίγο το μουσικό συγκρότημα των φιλοξενουμένων έπαιξε διάφορα τραγούδια, μουσική της πατρίδας τους, και μετά από τραπέζι σε τραπέζι το τοπικό μας μουσικό συγκρότημα άρχισε τα Νουμπέτια. Τα ποτήρια με το κοκινέλι τσουγκρίζανε, το κέφι φούντωνε μέχρι που οι φιλοξενούμενοί μας αποσύρθηκαν για να ντυθούν με τις τοπικές τους ενδυμασίες για να αρχίσει ο χορός. Το ίδιο έγινε και από πλευράς του χορευτικού Συγκροτήματος του Συλλόγου μας. Στις 6.30 με θερμά χειρο-

κροτήματα υποδεχθήκαμε στην πλατεία το χορευτικό Συγκρότημα των Σουηδών και εν συνεχεία τα μέλη του Συλλόγου μας που είχαν ντυθεί με τοπικές παραδοσιακές ενδυμασίες. Πρώτα οι φιλοξενούμενοι χορέψανε εντυπωσιακούς τοπικούς χορούς της πατρίδας τους καταχειροκροτούμενοι και εν συνεχεία τον χορό συνέχισαν οι δικοί μας. Τώρα πια η πλατεία του χωριού ήταν το κάτι άλλο. Αληθινό κόσμημα. Εικόνα απερίγραπτη. Η ομορφιά των φουστανελοφόρων ανδρών που έσερναν το χορό και των γυναικών με τις παραδοσιακές στολές, φλοκάτες, ποδιές, μαντήλια και φουστάνια των μανάδων και γιαγιάδων τους δεν άφησαν κανέναν ασυγκίνητο... Το χωριό ζούσε παλιές καλές μέρες. Μέρα χαράς, γλεντιού, αγάπης ανεξίτηλα χαραγμένες στην μνήμη τουλάχιστον σε μας τους ηλικιωμένους που τις ζήσαμε.

Η βραδιά τελείωσε με μικτό χορό των δύο συγκροτημάτων και με χορούς από τους πιο ηλικιωμένους χωριανούς.

Η θερμή πατροπαράδοτη φιλοξενία που έγινε στους καλεσμένους μας τους συνεκίνησε και είμαστε βέβαιοι ότι θα μεταφέρουν τα αγνά και φιλικά αισθήματά μας και την αγάπη μας στην πατρίδα τους. Θεωρώ υποχρέωσή μου σαν χωριανός να εκφράσω τις ευχαριστίες και τα ειλικρινή συγχαρητήρια σε όλους τους χωριανούς που συνέβαλαν στην επιτυχία της εκδηλώσεως αυτής τιμώντας έτσι το χωριό μας και ιδιαίτερα στους Α/φούς Θεοδώρου και Χρ. Μάντζιο που πάντα σέκονται πρωταγωνιστές και πρωτοπόροι για ό,τι καλύτερο αφορά το χωριό μας όπως και στην εκδήλωση αυτή.

Νίκος Τζουμέρκας

ΦΙΛΟΠΡΟΟΔΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΑΖΙΟΥ

Αξιότιμε κ. Διευθυντή, του περιοδικού "ΚΟΝΙΤΣΑ" Με μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκε και φέτος στο χωριό μας το πατροπαράδοτο πανηγύρι "τ' Αϊ Λιώς" Φέτος μάλιστα απέκτησε και ξεχωριστή σημασία γιατί το πανηγύρι διοργανώθηκε από τον επανιδρυθέντα Φιλοπρόοδο Σύλλογο του χωριού μας τον οποίο τα πενήντα, προς το παρόν, μέλη του με ιδιαίτερο ενδιαφέρον τον αγκάλιασαν και με τις ακάματες προσπάθειές τους, μπόρεσαν με μεράκι και περισσή φροντίδα να ετοιμάσουν το χώρο στο γήπεδο του χωριού, όπου οι χιλιάδες επισκεπτών μαζί με όλους του χωριανούς μας γλέντησαν με γνήσιους παραδοσιακούς δημοτικούς σκοπούς και τραγούδια σ' ένα ξεφάντωμα κεφιού και χαράς που και τις δυο βραδιές (19 και 20 Ιουλίου 1993) κράτησε μέχρι τα ξημερώματα.

Η ευγένεια και η προθυμία όλων των μελών του Συλλόγου καθώς και η ποιότητα των φαγητών και των ποτών που σε συνδυασμό με τις πολύ φθηνές τιμές άφησαν σ' όλους τις καλύτερες εντυπώσεις και πολύ όμορφες αναμνήσεις.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του συλλόγου ευχαριστεί θερμά όλους όσους με την παρουσία τους τίμησαν το πανηγύρι του χωριού μας.

Ιδιαίτερω τον κ. Δήμαρχο Κόνιτσας, τον κ. Δήμαρχο Δελβινακίου, τον κ. Νομαρχιακό Σύμβουλο της επαρχίας μας και τον κ. Πρόεδρο της Κοινότητας Μазίου που με την παρουσία τους έδωσαν ιδιαίτερο τόνο στο γιορταστικό αυτό διήμερο.

Ελπίζοντας σε καλύτερη συνέχεια σας περιμένουμε όλους και "του χρόνου"!

Ευχαριστούμε και το περιοδικό για τη φιλο-

ξενία.

Με τιμή το Δ.Σ. του Φ.Σ. Μазίου

Ο πρόεδρος: Στράτος Ι. Βαγγέλης

Ο Αντιπρόεδρος: Κοτσιάφτης Κ. Βαγγέλης

Ο γραμματέας: Λάππας Γιώργος

Η Ταμίας: Κουμούρα Βιολέτα

Ο έφορος εκδηλώσεων: Κολιός Α. Κώστας

Ο συντάξας

Λάππας Γιώργος

Υ.Γ

Συμβολική εκδήλωση τιμής για την προσφορά του περιοδικού "μας" στην επαρχία μας το ποσό των 2.000 δρχ. για συνδρομή 1993.

Ηπειρωτικός Σύλλογος "Ο ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ" στα Μέγαρα

Στις 20-3-93 έγιναν οι εκλογές στον Σύλλογό μας και εκλέχτηκαν οι εξής:

Μποτσιόλης Σπύρος από Καλαρίτες, Πρόεδρος, Βουρδούκας Βαγγέλης από Πηγή Κόνιτσας, Αντιπρόεδρος, Ρακόπουλος Βασίλης από Ροδούλα Άρτας, Γραμματέας, Τσιόκας Νίκος από Πρέβεζα, Ταμίας.

Μέλη: Ρέντζιος Θύμιος από Ριζοβούνι Πρέβεζας, Διάπης Κώστας από Φανερωμένη Άρτας και Μπαϊλης Ηλίας από Κοτσανόπουλο Πρέβεζας.

Στις 24-4-93 ο Σύλλογός μας έλαβε μέρος στις εκδηλώσεις του χορού της "Τράτας" στα Μέγαρα με μουσικοχορευτικό συγκρότημα. Στις 19 Ιούνη ο Σύλλογός μας έκανε τον ετήσιο χορό του σε εξοχικό κέντρο έξω από τα Μέγαρα όπου χόρεψαν με κέφι όλοι οι παρευρισκόμενοι.

Β. Βουρδούκας

Εκείνοι που φεύγουν

Στις 30 Ιουλίου 1993 έφυγε από κοντά μας ένας ακόμα αγωνιστής της Εθν. Αντίστασης 1940-45. Ο Δημήτριος Νάτσας.

Γεννήθηκε στη Λαγκάδα Κόνιτσας το 1909. Έλαβε μέρος την Κατοχή στην πολιτική οργάνωση του ΕΑΜ της Επαρχίας Κόνιτσας του οποίου υπήρξε ένθερμος εκφραστής.

Ο Μπτρο-Γιώτης ήταν πράγματι ένας γνήσιος, αφανής αγωνιστής της Εθνικής αντίστασης 1941-45, σωστός δημοκράτης με πολλά χαρίσματα και προτερήματα, πρᾶος στην κουβέντα του και γλυκομίλητος. Ποτέ δεν σήκωνε τον τόνο της φωνής του, ουδέποτε θύμωνε, ακόμη και με τους επικριτές του.

Με τον εμφύλιο 1946-49 κατέληξε στις Λαϊκές χώρες με τη γυναίκα του και τις (5) κόρες του.

Επαναπατρίσθηκε το 1983 και έζησε ευτυχισμένος μέχρι το θάνατό του.

Αναγνωρίστηκε σαν αγωνιστής της Εθνικής Αντίστασης.

Στον ενταφιασμό του την επόμενη στη Λαγκάδα τον χαιρέτησαν οι στενοί συγγενείς του και πολλοί συγχωριανοί του.

Ας είναι ελαφρό το χώμα που τον σκεπάζει.

Λαγκάδα 4-8-1993

Γ. Ν.

ΣΧΟΛΙΑ

Αντιλάλησαν και πάλι εφέτος στις 29 Αυγούστου οι μισαλλόδοξες κραυγές στις παρυφές του Γράμμου μερικών εκατοντάδων νοσταλγών ανώμαλων καιρών. Με πρόφαση την τέλεση μνημόσυνου "των υπό των κομμουνιστοσυμμοριτών φονευθέντων" έφτασαν από διάφορα σημεία της Νοτιοδυτικής Ελλάδας, στην Βούρμπιανη μερικά πούλμαν και ρύπαναν τους δρόμους με φιλοβασιλικά τρικ. Οι φονευθέντες της άλλης πλευράς δεν χρειάζονται μνημόσυνα, κατά την άποψη των συναχθέντων "μεγαλοπατριωτών" και υποκριτών - θεομπαιχτών. Όλο το μονόπλευρο πλήρωμα ευλογήθηκε από τον Δρυινοπούλεως, Πωγωνιανής και Κονίτσης κ. Σεβαστιανό...

Και η χώρα μας κινδυνεύει από εχθρούς και υποτιθέμενους φίλους και έχει ανάγκη από απόλυτη ΟΜΟΨΥΧΙΑ!

Ουαί στους υποκριτές και φαρισαίους!...

ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ ακούσαμε για φύτεμα από το Δήμο 3.500 δέντρων. Το φθινόπωρο διαπιστώνουμε πως αυτά που "πιάστηκαν" δεν ξεπερνούν μερικές δεκάδες.

Προς τι ο κόπος και τα έξοδα;

Το είπαμε πολλές φορές και το γράψαμε. Είναι προτιμότερο να φυτεύουμε λίγα δέντρα στον κατάλληλο χώρο και τον καιρό που πρέπει, λαβαίνοντας όλα τα μέτρα για περίφραξη και πότισμα το καλοκαίρι, παρά εκατοντάδες ή χιλιάδες που μένοντας απεριποίητα είναι καταδικασμένα να στεγνώσουν. Αν δεν το καταλάβουμε αυτό, μάταιος ο κόπος.

Σ.Τ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Από την πρώτη Ιουλίου άρχισε η λουτροθεραπεία στα Καβάσιλα και στον Αμάραντο.

Μήνας διακοπών και πανηγυριών. Άρχισαν να γεμίζουν τα χωριά από παραθεριστές και επισκέπτες και στον εθν. δρόμο Γιάννινα - Κοζάνη φέτος η κίνηση αυτοκινήτων ήταν μεγάλη καθώς οι φάλαγγες από Ηγουμενίτσα προς Μακεδονία μετέφεραν Έλληνες και Τούρκους μετανάστες από την Ευρώπη. Στις 20/7 τιμήθηκε στη Φούρκα η γυναίκα της Πίνδου με αναπαράσταση, παραδοσιακούς χορούς και συμμετοχή επισήμων και λαού.

Ζεστός και ξηρός πέρασε ο Ιούλιος και πολλές φωτιές έκαψαν αρκετά στρέμματα από τα πανέμορφα δάση μας.

Τον Αύγουστο κινήθηκε αρκετός κόσμος στη Επαρχία μας, με αποκορύφωμα τη γιορτή του 15αύγουστου με τα πανηγύρια σε πολλά χωριά καθώς και διάφορες εκδηλώσεις Συλλόγων και Αδελφοτήτων.

*Στις 20-21-22 Αυγούστου από την Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας έγινε στην Πρέβεζα το 50 πανηπειρωτικό Συνέδριο με επιτυχία.

*Στις 22/8 πραγματοποιήθηκε στις Αρρένες του Γράμμου η 3η συνάντηση των Γραμμοχωριτών με συμμετοχή των Αρχών και πλήθος λαού της περιοχής Βοΐου.

*Το βραδυ της 23/8 (παραμονής Αγ. Κοσμά) έγινε η καθιερωμένη λιτανεία στην Κόνιτσα με συμμετοχή των Αρχών, Μητροπολιτών, Ιερέων και πλήθος λαού.

*Υπό την αιγίδα του Υπουργ. Πολιτισμού και του Δήμου Κόνιτσας πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα του Δημαρχείου μουσικοποιοτική βραδιά με τη συναυλία που διήυθυσε ο συνθέτης Παράσχος Μανιάτης και την πα-

ρουσίαση και απαγγελία ποιημάτων από τον ποιητή Σπύρο Κωσταγιόλα.

Τραγούδησαν: η Ηλέκτρα Βάργκα (συμπatriώτισσά μας), η Τρις Κιμωνίδου, ο Σταύρος Μπερής, ο Παύλος Μαρόπουλος (όλοι της Λυρικής Σκηνής).

Πιάνο η Ερμιόνη Νάστου. Μουσικοί: Βασ. Κωνίδας, Νικ. Τσεμελής, Χαρ. Κλάδης, Κων. Λάμπρης, Χρ. Ζερμπίνος.

Συγχαρητήρια.

Στον εγγονό, γιο και ανεψιό, Δημήτρη Παύλου Κεχαγιά, που προσλήφθηκε επί συμβάσει, στην Κεντρική Τράπεζα Εργασίας Θεσ/νικης, με αξιοκρατικά κριτήρια: Γνώστης των ξένων γλωσσών: Γαλλικών, Αγγλικών και Γερμανικών.

Φοίτησε επί 3ετία στο Γαλλικό Παν/μιο της Μονς του Βελγίου και στη συνέχεια στο Γαλλικό Ινστιτούτο Θεσ/νικης. Τις δε υπόλοιπες γλώσσες διδάχτηκε στην Ελλάδα σε φροντιστήριο.

Συγχαίρουμε θερμότατα και του ευχόμαστε: Αισιοδοξία και να έχει πάντα ως εφόδιο, το Ηπειρώτικο τετράπτυχο: Εργατικότητα, τιμιότητα, αξιοπρέπεια και οικονομία (το μέτρο). "Παν μέτρον άριστον".

Οι παππούδες: Χρήστος - Ευανθία Χ. Εξάρχου.

Οι γονείς: Παύλος - Ευαγγελία Π. Κεχαγιά. Οι θείοι: Γιώργος - Άννα Γ. Εξάρχου.

Τον κ. Ευτύχιο Νικόπουλο από τον Πωγωνίσκο που προήχθη από Πάρεδρος σε Πρωτοδίκη στη Λαμία, συγχαίρουμε θερμά. Σ.Ε.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Γεννήσεις:

Στις 15/4/93 ο Γεώργιος Καλύβας και η Ευδοκία Σιώρου από το Νικάνορα απόκτησαν αγοράκι.

*Στις 15/6, στην Αθήνα ο Σωτήρης Σιώρος και η Μαρία Ψωμά απόκτησαν αγοράκι.

*Στα Γιάννινα, ο Βαγγέλης και η Μερόπη Μακαρίου απόκτησαν στις 8/7 κοριτσάκι.

*Στην Κομοτηνή, ο Σελήμ και η ΝΟΥρτέν Σοϊλού απόκτησαν στις 6/8, αγοράκι.

*Ο Πέτρος και η Χριστίνα Μουλαϊδη απόκτησαν στην Κόνιτσα κοριτσάκι στις 10/8.

Βαπτίσεις:

Στις 13/6 βάφτισαν στο Βόλο το αγοράκι τους ο Τάσος και η Δέσποινα Τζάλλα. Όνομα: Βασίλειος.

*Στην Κόνιτσα βάφτισαν τα δυο κοριτσάκια τους, στις 27/7, ο Θωμάς και η Ευθαλία Φατέ. Τα νεοβάπτιστα πήραν τα ονόματα: Ειρήνη και Ελισάβετ.

*Στις 30/7 βάφτισαν στην Κόνιτσα το αγοράκι τους ο Σταύρος και η Ανδρομάχη Κίτσιου. Όνομα Αλέξανδρος.

*Ο Κώστας και η Χριστίνα Ντεντοπούλου βάφτισαν στην Κόνιτσα το αγοράκι τους στις 31/7. Όνομα: Αριστοτέλης.

*Στις 10/8 βάφτισαν στην Κόνιτσα το αγοράκι τους ο Αιμίλιος και η Αμαλία Χούσου. Όνομα: Θεοχάρης.

*Στις 13/9 οι Βορειοηπειρώτες Γεώργιος Μούντρης και η Έλλη Ζιώγα βάφτισαν την κόρη τους. Όνομα: Ερμανουέλα.

*Στις 22/8 βάφτισαν την κορούλα τους στο Δίστρατο ο Κώστας και η Άννα Παγαγιά: Όνομα. Μαρίνα. Νουνά ήταν η Βάσω Τσιαλιαμάνη.

*Στις 22/8 βάφτισαν το αγοράκι τους στην Κόνιτσα ο Γιώργος και η Αγλαΐα Σπανού. Όνομα: Χρήστος.

*Στις 29/8 βάφτισαν στην Κόνιτσα το αγοράκι τους ο Νίκος κι η Δέσποινα Κινανίδη. Όνομα: Άγγελος.

*Με χαρά πληροφορηθήκαμε ότι ο εκλεκτός, εκ Δροσοπηγής καταγόμενος, συνδρομητής μας Μιχάλης Λέκκας, μόνιμος κάτοικος Αυστραλίας, ξαναέγινε εφέτος παππούς. Τα παιδιά του του χάρισαν μια χαριτωμένη εγγονούλα, που πήρε το όνομα της γιαγιάς της Ευγενία. Να τους ζήσει!

Γάμοι

Παντρεύτηκαν:

Στην Αθήνα, στις 11/7, ο Ζήκος Δέδος και η Ζωή Σωτηρίου από τον Πύργο Στράτσιανης.

*Στο Κεφαλοχώρι Κόνιτσας, στις 11/7, ο Γιώργος Νούτσος και η Δήμητρα Παλούκη.

*Στις 17/7, στην Κόνιτσα, ο Κώστας Σ. Ράγγας και η Βαρβάρα Κ. Βαγενά.

*Στα Γιάννινα, στις 18/7, ο Αποστόλης Ζακόπουλος και η Μαρία Κωνσταντή.

Στις 21/8 ο Μιχάλης Γεωργίου και η Ροδούλα Γκίκα.

*Στο Κιλκίς, στις 24/7, ο Φώτης Τσάγκας από το Μάζι και η Δέσποινα Σαββίδου.

*Στην Καστάνιανη, στις 24/7, ο Χρήστος Παπαχρήστου και η Αντωνία Γκρέκου. Ο γάμος έγινε παραδοσιακός με όλα τα σχετικά έθιμα και το γλεντοκόπι ως το πρωί. Το γεγονός της χρονιάς στο χωριό.

*Στις 31/7, στην Κόνιτσα, ο Γρηγόρης Ζάρος και η Δημήτρω Νούση από την Ηγουμενίτσα.

*Στην Κόνιτσα, στις 28/8, ο Λάμπρος Ράπτης και η Φυλλιώ Ε. Ευαγγέλου.

*Στις 28/8, στην Κόνιτσα, ο Δημήτρης Κυρτσόγλου και η Κων/να Παπαδήμα.

Επιμνημόσυνη δωρεά

Συμμετέχοντας στο ετήσιο μνημόσυνο που διοργανώνει ο δήμος Ιωαννίνων στο Σταυράκι για τους εκτελεσμένους το 1948 στην

περίοδο του εμφυλίου Πολέμου, στη μνήμη του αδικοσκοτωμένου εκεί πατέρα μας Βασίλη Καρρά, στη μνήμη της αγωνίστριας μάνας μας Αριστούλας Β. Καρρά, που τα οστά της εναπόκεινται στο κωριό μας Εξοχή, καθώς και στη μνήμη του αδερφού μας Νίκου Καρρά, που ενταφιάστηκε στην Αθήνα προσφέρουμε στο αγαπητό μας περιοδικό "ΚΟΝΙΤΣΑ" δρχ. 3.000.

Οι αδελφοί Καρρά: Παναγιώτης, Μηνάς, Βαγγέλης, Ελισάβετ.

Στη μνήμη του Ανδρέα Καλογήρου Μεγάλη στενοχώρια δοκίμασα, όταν διάβασα στο περιοδικό μας το θάνατο του Α. Καλογήρου. Τον θυμάμαι από τον πόλεμο του 1940, στο 24 φυλάκιο όπου αντιμετωπίσαμε την Ιταλική επίθεση και συνέχεια στη μάχη του Αϊ Λιά της Φούρκας και την επίθεσή μας στο Μαλισπάτ της Αλβανίας.

Κατόπιν ως δάσκαλο στο Κεράσοβο όπου μας οργάνωσε στις οργανώσεις κατά την

κατοχή και μας διαπαιδαγωγούσε.

Ήταν πρώτ' απ' όλα γνήσιος πατριώτης, πραγματικός Έλληνας, υπόδειγμα σε όλους τους τομείς. Στην εκλεκτή οικογένειά του, γυναίκα, παιδιά και εγγόνια εκφράζω τα θερμά συλλυπητήριά μου.

Αιώνια η μνήμη, αξέχαστε συμπολεμιστή, φίλε μου Ανδρέα. Ελαφρό να 'ναι το κώμα που σε σκέπασε.

Σπύρος Γαλάνης

Θάνατοι:

Στις 4/8 πέθανε στην Κόνιτσα ο Αναστάσιος Προπόδης ετών 67. Στην κηδεία, εκτός των Κονιτσιωτών παρευρέθηκαν και όλοι οι συγχωριανοί του από τη Μόλιστα.

*Στην Κόνιτσα, στις 7/8 πέθανε ο Παύλος Τσινασλάν ετών 66.

*Στις 26/7 σκοτώθηκε στη Λάρισα σε αυτοκινητιστικό δυστύχημα ο Φουρκιώτης Γιώργος Βλιώρας ετών 29.

*Στη Ζέρμα σκοτώθηκε από κεραυνό ο κτηνοτρόφος Χρήστος Παπαδημητρίου, ετών 58.

*Πέθανε και κηδεύτηκε στη Θεσ/νικη η Κλεονίκη, σύζυγος Αθαν. Παπακώστα, το γένος Ανδρέα Τόνα από τη Φούρκα. Την εκφορά συνόδευσαν όλοι οι Φουρκιώτες της Θεσ/νικης, φίλοι της οικογένειας και πολύς κόσμος. Ας είναι αιώνια η μνήμη της αξιαγάπτης και πάντα πρόθυμης και χαμογελαστής Νίκης. Θα μείνει αξέχαστη στους συμπατριώτες της, φίλους και σ' όλους που τη γνώριζαν.

*Στις 28/8/93 κηδεύτηκε στο χωριό του Δροσοπηγή ο γέροντας Βασίλης Ζιώγας, παλιός μάστορας τεχνίτης της πέτρας, πατέρας του τακτικού μας συνεργάτη πολιτικού Μηχανικού Θωμά Ζιώγα. Ο θεός ας τον αναπαύσει, εν ειρήνη.

*Στις 7/8 πέθανε στα Γιάννινα και κηδεύτηκε στην Ανατολή ο Βασίλης Κολόκας, ετών 73. Ο εκλιπών γεννήθηκε στην Ηλιόρραχη και στην κατοχή

είχε λάβει μέρος στην Εθν. Αντίσταση. Η

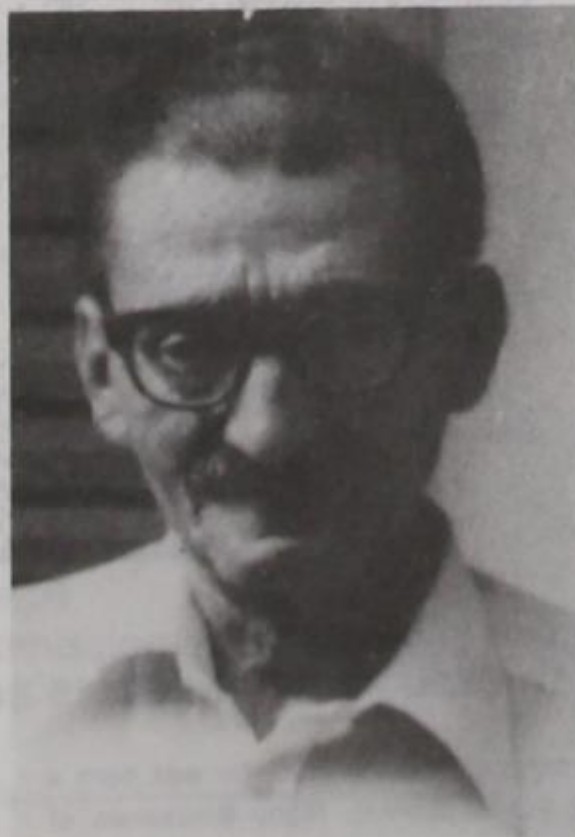
οικογένεια Παναγ. Κολόκα προσφέρει στο περιοδικό "ΚΟΝΙΤΣΑ" το ποσό των 5.000 δρχ.

*Η Σταυρούλα Νούτσου από το Κεφαλοχωρι Κόνιτσας, στη μνήμη του γιού της ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ που σκοτώθηκε στις 23/7/92, προ-

σφέρει στο περιοδικό μας το ποσό των 5.000 δρχ.

ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ του συζύγου της Χαριλάου, με τη συμπλήρωση δυο χρόνων από το θάνατό του, η κ. Λίνα Πατέρα προσφέρει στο περιοδικό "ΚΟΝΙΤΣΑ" το ποσό των 5.000 δρχ.

ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ του πατέρα της Γεωργίου που πέθανε στις 14/9/90, η Μαρία Στέφου Μήτσιου προσφέρει στο περιοδικό

"ΚΟΝΙΤΣΑ" το ποσό των 5.000 δρχ.

UNITED NATIONS
HIGH COMMISSIONER
FOR REFUGEES

BRANCH OFFICE FOR GREECE

TELEX: 22-2650
CABLE ADDRESS: HICOMREF
TELEPHONES: 361.0295/362.3608
363.3607/361.0298
FAX: 362.8440

ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ
ΥΠΑΤΗ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑ
ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

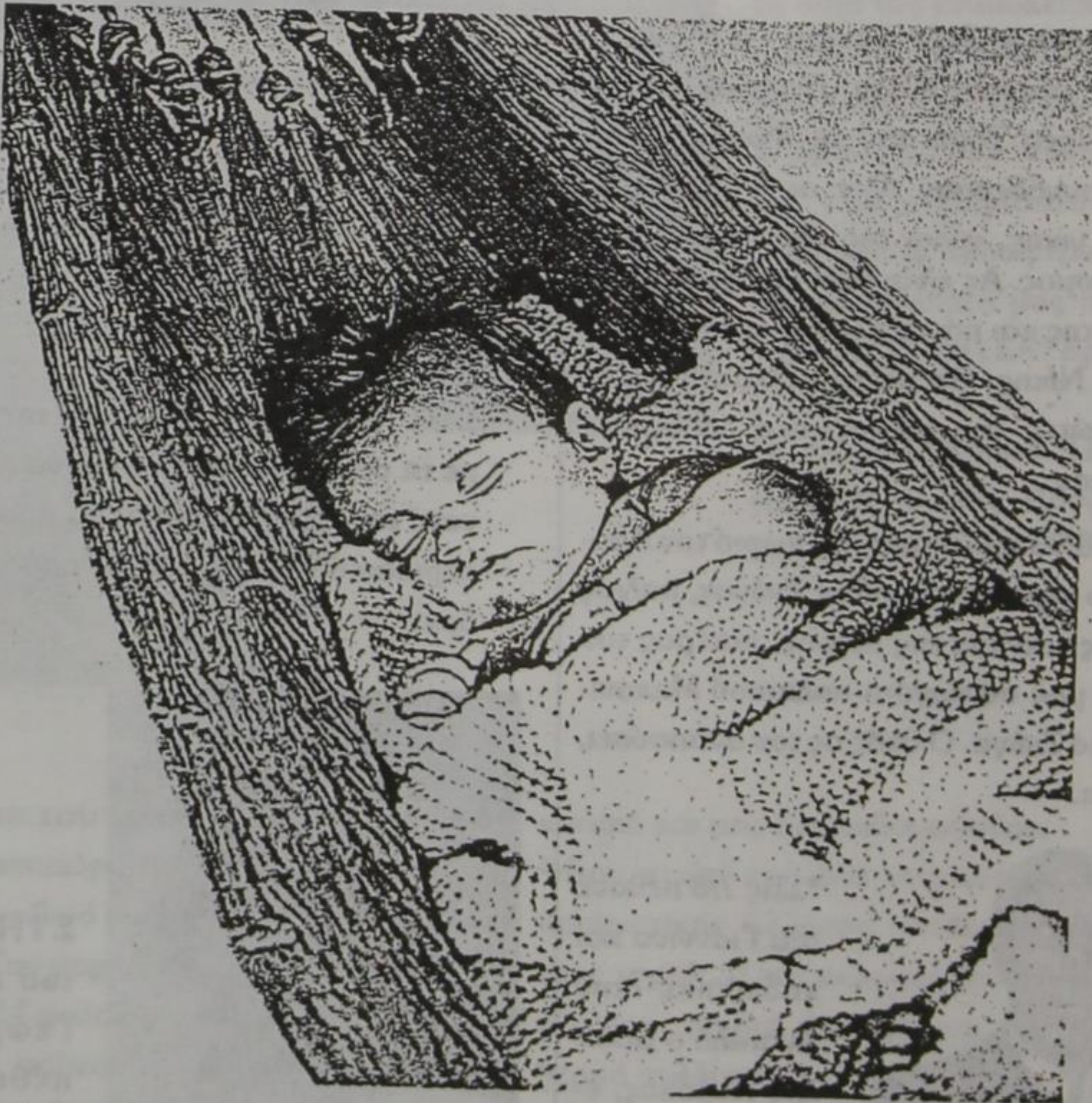
NATIONS UNIES
HAUT COMMISSARIAT
POUR LES RÉFUGIÉS

DÉLÉGATION POUR LA GRÈCE

59, SKOUFA STR.
ATHENS-10672

Το γραφείο της 'Υπατης Αρμοστείας στην Ελλάδα ξεκίνησε, συγχρόνως με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, μια καμπάνια ενημέρωσης της κοινής γνώμης για τα θέματα των προσφύγων.

Η προβολή τους και από το περιοδικό σας, όλων ή μερικών, με δική σας επιλογή, θα συμβάλει αποτελεσματικά σε αυτή μας την προσπάθεια.

Every year, thousands of babies are born with a serious handicap.

She looks perfectly normal. But she was born a refugee - and that's serious. Many thousands of children grow up knowing no other life. They are innocent victims of persecution and violence.

UNHCR is there to help refugee children.

Your attitude can be the difference between hope for their future and despair.

We need your help to help refugees.

UNHCR ACTION

P.O. Box 2500 CH - 1211 Geneva 2 Switzerland

**17 million refugees are waiting for help.
What are you waiting for?**

Refugees are forced to flee out of fear for their lives or liberty. Often they have to give up everything – home, belongings, family and country – for an uncertain future in a strange land.

Then they wait: for emergency relief, for peace in their homelands so they can return safely, for a chance to rebuild their lives.

UNHCR is there to help refugees. Your attitude can be the difference between hope and despair.

We need your help to help refugees.

UNHCR ACTION

P.O. Box 2500 CH - 1211 Geneva 2 Switzerland

UNHCR
United Nations High Commissioner for Refugees

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

- Τσάγκας Χρ. Αυστραλία δολ. 30
 Παπακώστας Χρήστος U.S.A. δολ. 20
 Παππούς Αναστάσιος U.S.A. δρχ. 4.500
 Παπακώστας Αγεσίλοος U.S.A. δρχ. 9.500
 Θόδου Καλλιρόη U.S.A. δρχ. 5.000
 Σιώρος Χάρης Αυστραλία δρχ. 5.000
 Παπαδιαμάντης Κώστας Γιάννινα δρχ. 2.000
 Κουρτίνος Στέργιος Παλαιοσέλι δρχ. 2.000
 Λαμπρίδης Βασ. Αθήνα δρχ. 1.000
 Ντίνος Λάμπρος Καλλιθέα δρχ. 1.000
 Σχίζα Μαίρη Γιάννινα δρχ. 1.000
 Χούφας Παναγ. Γιάννινα δρχ. 1.000
 Νίκου Βασίλης Κόνιτσα δρχ. 1.000
 Στεφάνου Λάζαρος Κόνιτσα δρχ. 2.000
 Θεοδώρου Λάμπρος Αθήνα δρχ. 1.000
 Θεοδώρου Άννα Κόνιτσα δρχ. 1.000
 Κίτας Βασ. Κόνιτσα δρχ. 1.000
 Βαγενάς Α. Δημ. δρχ. 1.000
 Φασούλης Γ. Χρ. δρχ. Κεφαλοκώρι δρχ. 2.000
 Τζίμας Δημ. Κόνιτσα δρχ. 1.000
 Τζίνος Κώστας Αγ. Παρασκευή δρχ. 2.000
 Σκούφιας Δημοσθ. Γιάννινα δρχ. 1.000
 Ρόμπολας Δημ. Ελεύθερο δρχ. 1.000
 Σπανός Γιώργος Κόνιτσα δρχ. 5.000
 Σέρρος Ηλίας δρχ. 2.500
 Δημαρέλης Κων. Αθήνα δρχ. 1.000
 Τσιρώνης Αθαν. Πάτρα δρχ. 2.000
 Κωνσταντινίδης Λαζ. Αγία Παρασκευή δρχ. 2.000
 Μπλιθικιώτης Νικ. Αθήνα δρχ. 2.000
 Αντωνίου Βαγγ. Κόνιτσα δρχ. 2.000
 Χριστοδούλου Λευτ. Γιάννινα δρχ. 5.000
 Πασκάλη Αγνή Κόνιτσα δρχ. 1.000
 Εξάρκου Χρ. Θεσ/νικη δρχ. 1.000
 Γρέντζιος Γεωργ. Παλαιοσέλι δρχ. 1.000
 Αδάμου Αθαν. Γιάννινα δρχ. 3.000
 Μάντζιος Ανδρ. Γιάννινα δρχ. 2.000
 Κολόκας Παναγ. Κόνιτσα δρχ. 1.000
 Ζάκος Μιχ. Κορωπί δρχ. 3.000
 Γκούντα Χρυσάνθη Γιάννινα δρχ. 5.000
 Οικονόμου Χρ. Γιάννινα δρχ. 3.000
 Μπέλλος Ευαγγ. Γιάννινα δρχ. 1.000
 Παπαευθυμίου Βασ. Γιάννινα δρχ. 1.000
 Γιούσιος Γεωργ. Αθήνα δρχ. 2.000
 Τζουμέρκας Νικόλαος Αθήνα δρχ. 1.000
 Τζουμέρκας Παναγ. Αθήνα δρχ. 1.000
 Ρήγας Κων. Αθήνα δρχ. 1.000
 Πασκάλης Γιώργος Κόνιτσα δρχ. 2.000
 Καλτσούνης Αντ. Αθήνα δρχ. 4.500
 Λούδας Αθαν. Αθήνα δρχ. 2.000
 Τσιλέρης Ιωαν. Αίγιο δρχ. 1.500
 Ζήκας Αντ. Κορωπί δρχ. 3.500
 Σερίφης Ευαγγ. Αθήνα δρχ. 2.000
 Αηδόνης Αναστ. Μαρούσι δρχ. 3.000
 Ντάμος Παναγ. Κέρκυρα δρχ. 5.000
 Παπακώστας Αθαν. Θεσ/νικη δρχ. 1.000
 Καβελίδης Χρ. Κόνιτσα δρχ. 1.000
 Πηγαδάς Αναστ. Κόνιτσα δρχ. 1.500
 Καραγεώργου Χαρίκλεια Λαμία δρχ. 1.500
 Δούκα Μιμίκια Αθήνα δρχ. 5.000
 Γαλάνη Ανθούλα Αθήνα δρχ. 1.000
 Στρατσιάνης Δημ. Αθήνα δρχ. 1.000
 Ζάρος Παναγ. Αθήνα δρχ. 1.000
 Μπόμπολος Ιωαν. Ελεύθερο δρχ. 1.000
 Ιερ. Αντωνιάδης Φώτ. Αθήνα δρχ. 1.000
 Ζέρβας Βύρων Φλώρινα δρχ. 1.000
 Κεφάλος θεοδ. Ηλιοράχη δρχ. 1.000
 Φώτιος Τζιάλλος Κόνιτσα δρχ. 1.000
 Αποστόλου Κων. Παραμυθιά δρχ. 1.000
 Γκόττος Αλ. Κόνιτσα δρχ. 1.000
 Σκίρτα-Τουρκολιά Νίκη Θεσ/νικη δρχ. 5.000
 Βλάχος Βασ. Αθήνα δρχ. 1.000
 Σίσιου Αμαλία Κατερίνη δρχ. 1.000
 Καλαϊτζής Αντ. Αθήνα δρχ. 1.000
 Καλαπούτης Γεωργ. Θεσ/νικη δρχ. 1.000
 Καλαϊτζής Σπύρ. Θεσ/νικη δρχ. 1.000
 Χατζηνικολάου Νικ. Θεσ/νικη δρχ. 1.000
 Καραμπίνος Παντ. Θεσ/νικη δρχ. 1.000
 Γεωργιάδης Χαρ. Γιάννινα δρχ. 1.000
 Σίμος Ιωαν. Γιάννινα δρχ. 1.000
 Πέτσιος Αντ. Γιάννινα δρχ. 1.000
 Πλατής Θωμάς Αλεξάνδρεια δρχ. 2.000
 Πλατής Βασ. Αλεξάνδρεια δρχ. 2.000
 Αθανασούλης Ζήσης Σκοινός Αλεξ/νδρεια δρχ. 1.000
 Μαρκόπουλος Σπ. Γιάννινα δρχ. 1.000
 Καρατζήμος Δημ. Δίστρατο δρχ. 2.000
 Γάτσιος Δημ. Γιάννινα δρχ. 5.000
 Σωτηρίου Χαρ. Αθήνα δρχ. 1.200
 Σκοινός Νικ. Αθήνα δρχ. 5.000
 Φίλιος Σπύρ. Αθήνα δρχ. 1.000
 Νικολάου Γαβριήλ Αθήνα δρχ. 1.000
 Λώλου Ουρανία Θεσ/νικη δρχ. 2.000
 Ψύλλος Γεωργ. Θεσ/νικη δρχ. 1.000
 Παπακρήστου Νικ. Θεσ/νικη δρχ. 1.000
 Ζώνη-Κούση Ουρανία Αθήνα δρχ. 2.000
 Ραμαντζός Δημ. Γιάννινα 2.000
 Μάντζιος Ανδρ. Γιάννινα 2.000
 Κόντος Απ. Αθήνα δρχ. 2.000
 Τσάγκας Ιωαν. Αθήνα δρχ. 2.000
 Μάνθος Ιωαν. Αθήνα δρχ. 1.000
 Λάμπρου Ευθ. Μελισσόπετρα δρχ. 1.000
 Θεοδωρίδου Χαρ. Θεσ/νικη δρχ. 2.000
 Παπανικολάου Κώστας Αθήνα δρχ. 1.000
 Κίτσιος Γιάννης Αθήνα δρχ. 1.000
 Ντίνος Μάνθος Θεσ/νικη δρχ. 2.000
 Σίββας Κων. Κλειδωνιά δρχ. 2.000
 Χατζημελετίου Βασ. Αθήνα δρχ. 6.000
 Κίτσιος Αποστ. Αθήνα δρχ. 2.000
 Κίτσιος Χριστοφ. Αθήνα δρχ. 1.000
 Παπαθεοδώρου Νικηφ. Πράμαντα δρχ. 1.000
 Σακκά Ανθή Αθήνα δρχ. 2.000
 Τόσκας Γιάννης Πάδες δρχ. 1.000
 Νικολάου Βασ. Αθήνα δρχ. 1.000

**HOTEL "ΑΩΟΣ",
RESTAURANT - BAR**

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΙΛΙΘΙΚΙΩΤΗΣ

**ΚΑΜ. ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΔΟΥ ΚΟΝΙΤΣΑΣ — ΚΟΖΑΝΗΣ
ΚΟΝΙΤΣΑ — ΤΗΛ. (0655) 22079**

**ΕΙΡΗΝΗ ΣΤΑΜΑΤΑΚΗ - ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
ΕΙΔ. ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ - ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΟΣ
ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΔΥΤ. ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ**

**ΙΑΤΡΕΙΟ: ΘΕΜΙΔΟΣ 4 ΜΑΡΟΥΣΙ
ΟΙΚΙΑ: ΦΛΟΙΑΣ 23 « »
ΔΕΧΕΤΑΙ: ΔΕΥΤΕΡΑ - ΤΕΤΑΡΤΗ
ΚΑΙ ΠΕΜΠΤΗ 6 - 8 ΜΜ
ΜΕ ΡΑΝΤΕΒΟΥ**

**ΤΗΛ. ΙΑΤΡ. 80 24 122
80 69 013
ΤΗΛ. ΝΟΣ. 68 27 940**

«ΚΟΝΙΤΣΑ»
ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ
ΔΟΜΙΚΩΝ
ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ

**ΜΠΟΥΛΤΟΞΕΣ - ΦΟΡΤΩΤΕΣ ΤΣΑΠΕΣ
ΚΟΜΠΡΕΞΕΡ - GRADAR - ΟΔΟΣΤΡΩΤΗΡΕΣ
ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΛΑΤΟΜΕΙΟΥ
ΗΛΕΚΤΡΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΣΥΓΚ/ΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΩΣ**

**ΣΩΤ. ΛΩΤΟΣ & Β. ΧΑΙΖΗΜΕΛΕΤΙΟΥ
ΑΝΤΙΓΩΝΗΣ 10 - ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΑΤΩΝΟΣ
ΤΗΛ 5138315**

ΟΥΡΙΣΜΟΣ - ΕΚΔΡΟΜΕΣ

**ΔΙΚΙΑΣΕΙΣ ΠΟΥΛΜΑΝ
ΚΡΕΤΣΗΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ**

ΤΗΛΕΦΩΝΑ:

3468.976 - 3421.890 , Αθήνα

**Ενοικιαζόμενα δωμάτια με ατομικά
μπάνια και με ιδιωτικό πάρκιν**

Παραδοσιακό Στυλ

ΧΟΥΣΟΣ ΚΩΝ)ΝΟΣ

λ. (0655) 23288

Κόνιτσα

ΤΕΧΝΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ

**ΜΕΛΕΤΕΣ - ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ - ΕΠΙΒΛΕΨΕΙΣ
Ηλεκτρικών - Μηχανικών εγκαταστάσεων**

ΒΑΖΟΥΚΗΣ ΑΝ. - ΜΑΤΣΗΣ ΑΘ.

**Βαϊκού 133 - Γαλάτσι 111 46
Τηλ. 22 23 727**

**ΜΙΧΑΗΛ ΒΑΣ. ΡΕΒΑΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ**

**ΚΟΝ ΠΟΛΕΩΣ 22
ΤΗΛ 426 951**

ΠΑΤΡΑ

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ

Δημήτριος Ν. Καζαμίας

Εμ. Μπενάκη 24

Τηλ. 3627 - 725

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ. ΡΕΝΤΖΟΣ

Χειρουργός Οδοντίατρος

**ΚΟΡΑΗ 8
ΙΩΑΝΝΙΝΑ**

**ΤΗΛ. ΙΑΤΡΕΙΟΥ 39.817
» ΣΠΙΤΟΥ 70.153**

**Δέχεται καθημερινά: Πρωί 9.30 - 12 — Απόγευμα 5.0 - 9.30
και Σάββατο 8.30 π.μ. - 1.30 μ.μ. με ραντεβού**

ΒΕΑΤΡΙΚΗ Ν. ΜΠΕΚΙΑΡΗ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

**ΣΤΟΥΡΝΑΡΗ 23 - (3ος ΟΡΟΦΟΣ)
106 82 ΑΘΗΝΑ**

**ΤΗΛ. ΓΡΑΦΕΙΟΥ: 363 46 41
» ΟΙΚΙΑΣ: 691 60 21**

Dr ΚΩΣΤΑΣ Β. ΝΟΥΣΗΣ

ΔΕΡΜΑΤΟΛΟΓΟΣ - ΑΦΡΟΔΙΣΙΟΛΟΓΟΣ

Τ. ΙΑΤΡΟΣ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ 'ΑΝΔΡΕΟΥ ΣΥΓΓΡΟΥ'

ΕΠΙΜΕΛ. ΝΟΣΟΚ. "ΛΟΙΜΩΔΩΝ ΝΟΣΩΝ"

**ΙΑΤΡΕΙΟ: ΣΟΛΩΝΟΣ 66
(ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ)
ΤΗΛ. 3602 966 (106 80)
ΔΕΧΕΤΑΙ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ 5-8 Μ.Μ.
ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΣΑΒΒΑΤΟ**

**ΟΙΚΙΑ ΚΑΣΑΝΔΡΑΣ 10
ΑΝΘ ΗΛΙΟΥΠΟΛΗ
ΤΗΛ. 9701 285**